

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО»**

КАФЕДРА БІЗНЕСУ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності *D3 (073) «Менеджмент»*
усіх форм здобуття освіти

Обговорено та рекомендовано
на засіданні кафедри бізнесу,
адміністрування та права
Протокол №5 від 10.12.2025

Чернігів 2025

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ: методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D3 (073) «Менеджмент» усіх форм здобуття освіти / Укл.: Т.В. Клименко. Чернігів: ЗВО «Університет трансформації майбутнього», 2025. 55 с.

Укладачі

Клименко Тетяна Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
зав. кафедри бізнесу, адміністрування та права

*Відповідальний
за випуск:*

Філіпова Наталія Володимирівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бізнесу, адміністрування та права

Рецензент:

Ніколаєнко Юрій Володимирович,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бізнесу, адміністрування та права

ВСТУП

У системі економічних знань дисципліна «Фінанси, гроші та кредит» посідає фундаментальне місце, оскільки вона розкриває складні механізми розподілу вартості та руху капіталу, без розуміння яких неможлива ефективна управлінська діяльність. Предметом вивчення курсу є розгалужена система базових знань щодо закономірностей, принципів формування та розвитку фінансових і грошово-кредитних відносин у суспільстві.

Освоєння цієї дисципліни дозволяє майбутньому менеджеру сформувати чітке уявлення про ключові категорії фінансової сфери, опанувати принципи грошового обігу та специфіку функціонування сучасної кредитної системи. Це створює необхідне підґрунтя для розвитку абстрактного економічного мислення та аналітичних здібностей, що дають змогу критично оцінювати складні економічні процеси як на макрорівні, так і в межах конкретної організації. Отримані знання стають базою для подальшого вивчення дисциплін професійного циклу, перетворюючи теоретичні концепти на практичні інструменти прийняття управлінських рішень.

Особливе місце в опануванні цього курсу належить самостійній роботі здобувачів вищої освіти, оскільки динамічність фінансової науки вимагає здатності до автономного пошуку та систематизації актуальної інформації. Ці методичні вказівки покликані структурувати цей процес, пропонуючи в межах кожної теми комплексне опрацювання матеріалу: від теоретичного осмислення питань для самоперевірки та контролю знань до практичного закріплення навичок через розв'язання тестів і розгадування тематичних кросвордів. Такий підхід дозволяє не лише підготуватися до поточного контролю, а й закласти підґрунтя для проведення самостійних досліджень, вимоги до яких та орієнтовна тематика рефератів наведені у заключній частині видання. У сукупності запропоновані елементи методичного забезпечення спрямовують пізнавальну діяльність здобувачів на формування високої професійної компетентності, що є критично важливим для становлення сучасного управлінця.

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ

1. *Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів.*
2. *Взаємозв'язок фінансів з різними елементами економічної системи.*
3. *Функції фінансів.*
4. *Ринкова модель фінансових відносин.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Яке походження має термін «фінанси» та як змінювалося його значення від середньовіччя до сучасності?
2. Обґрунтуйте взаємозв'язок між появою грошей та виникненням фінансів як самостійної сфери відносин.
3. Назвіть основні етапи еволюції фінансів. Який етап став ключовим для формування сучасної фінансової системи?
4. Які закономірності притаманні фінансовій системі у її розвиненій формі?
5. Як фінанси взаємодіють із заробітною платою через систему оподаткування в Україні?
6. Поясніть фінансову природу ціни товару. Яким чином через ціну відбувається перерозподіл ресурсів?
7. Розкрийте роль прибутку як джерела власних фінансових ресурсів підприємства та об'єкта перерозподілу.
8. У чому полягає відмінність між фінансами та кредитом як формами перерозподілу вартості?
9. Сформулюйте сутність розподільної функції фінансів та назвіть основні об'єкти її дії.
10. Яка мета реалізації контрольної функції фінансів та які державні органи здійснюють фінансовий контроль в Україні?
11. Охарактеризуйте додаткові функції фінансів (нагромадження, обігу, стимулювання, регулювання та стабілізації).
12. Визначте ключові характеристики ринкової моделі фінансових відносин. Яку роль у цій моделі відіграє держава?

Тестові завдання:

1. *Фінанси – це:*
 - а) чітко відокремлені грошові кошти, які планомірно та в установленому порядку формуються та використовуються на відповідні цілі;
 - б) вчення про товарно-грошові відносини, гроші, суспільне виробництво, розподіл ВВП, кругообіг коштів;
 - в) формування та використання засобів державного бюджету;
 - г) економічні відносини, що складаються під час утворення, розподілу та використання грошових фондів.

2. *Які основні передумови виникнення фінансів в історії економічного розвитку?*

- а) розвиток товарно-грошових відносин;
- б) створення національних валют;
- в) розвиток державного апарату;
- г) виникнення перших банківських установ

3. *Які основні ознаки ринкової моделі фінансових відносин?*

- а) центральне планування і державне регулювання;
- б) відсутність конкуренції між суб'єктами економіки;
- в) вільний рух капіталу, конкуренція і приватна власність;
- г) збереження значної частини державних субсидій у фінансах.

4. *Через які механізми фінанси обслуговують рух капіталу?*

- а) державні закупівлі, соціальні виплати;
- б) заробітна плата, ціна;
- в) банківське кредитування, емісія цінних паперів, державні інвестиційні програми;
- г) податки, витрати.

5. *Чим є податки у взаємодії між суб'єктами економіки та державою?*

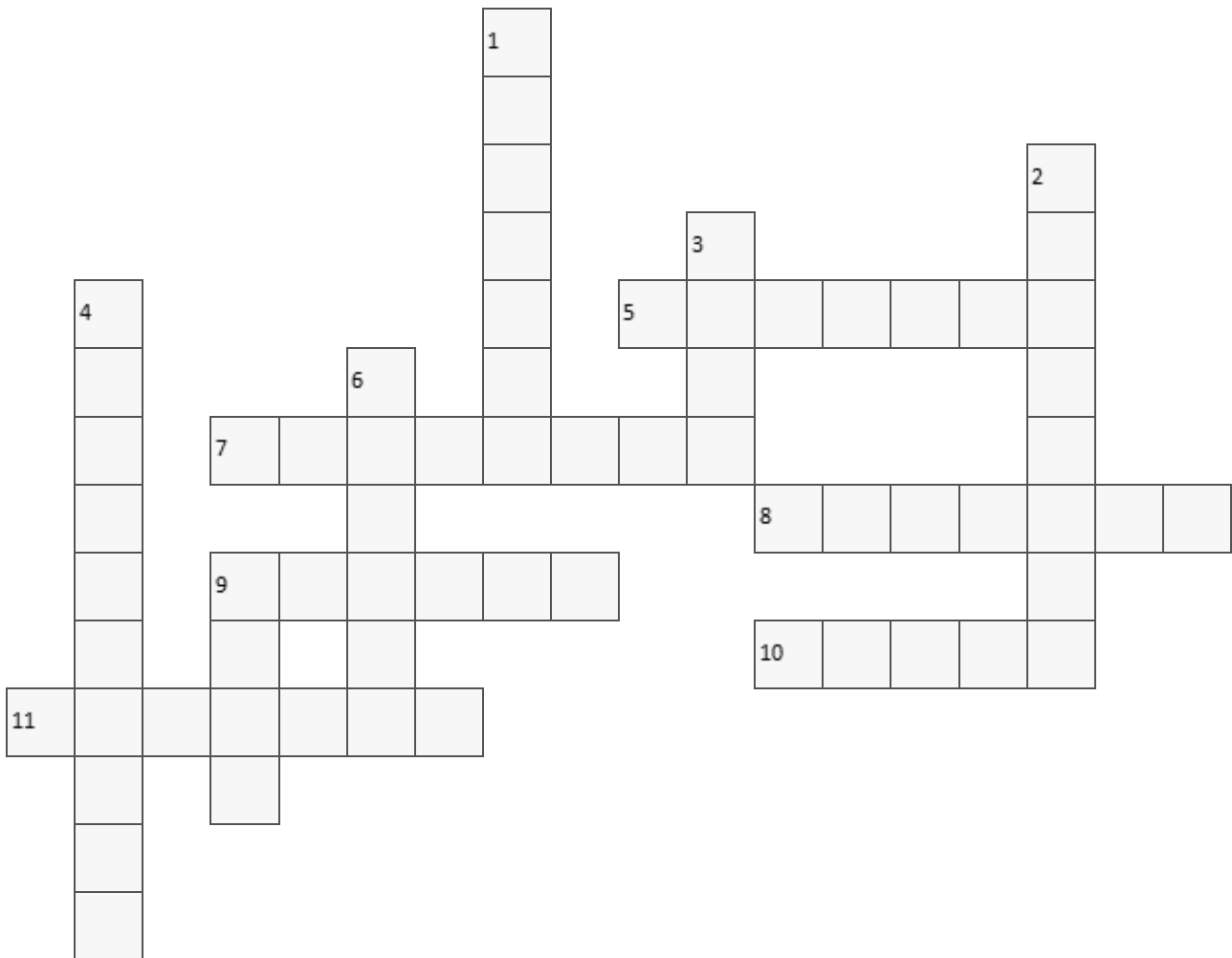
- а) джерелом інвестицій;
- б) інструментом перерозподілу доходів і формуванням фінансової бази держави;
- в) елементом собівартості продукції;
- г) формою кредиту.

6. *Як витрати впливають на фінансові результати підприємства?*

- а) зменшують заробітну плату працівникам;
- б) не мають впливу на прибуток;
- в) прямо впливають на прибуток і фінансові результати;
- г) формують державний бюджет.

7. *Через що формуються бюджетні надходження із заробітної плати?*

- а) податку на прибуток і акцизу;
- б) інфляції та девальвації;
- в) податку на додану вартість (ПДВ);
- г) ПДФО, військового збору, ЄСВ.

КРОСВОРД***По горизонталі***

5. Система економічних відносин, пов'язаних з формуванням і використанням грошових ресурсів
7. Грошова винагорода, яку отримує працівник за свою працю
8. Обов'язковий платіж до бюджету, встановлений державою
9. План доходів і витрат на певний період
10. Ймовірність фінансових втрат або непередбачених витрат
11. Сума коштів, що витрачається на виробництво або обслуговування

По вертикальні

1. Сукупність фінансових та матеріальних ресурсів, які використовуються для отримання доходу
2. Різниця між доходами та витратами підприємства
3. Вартість товару або послуги, виражена в грошовій формі
4. Вкладення капіталу з метою отримання прибутку
6. Позика, що надається на певний строк під відсотки
9. Сума грошей, яку потрібно повернути кредитору

ТЕМА 2.

ФІНАНСОВА СИСТЕМИ ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

1. *Фінансова система України: структура та загальна характеристика.*
2. *Організаційні засади функціонування фінансової системи України.*
3. *Сутність, складові та типи фінансової політики.*
4. *Характеристика фінансового механізму.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення поняттю «фінансова система» за внутрішньою структурою та за організаційною будовою.
2. Які ознаки характеризують фінансову систему як цілісне явище?
3. Охарактеризуйте три основні сфери фінансових відносин: фінанси суб'єктів господарювання, державні фінанси та фінанси домогосподарств.
4. Яку роль відіграє фінансовий ринок у забезпеченні зв'язку між різними ланками фінансової системи?
5. Розкрийте особливості міжнародних фінансів як специфічної сфери фінансових відносин.
6. З яких складових частин (ланок) складається сфера державних фінансів в Україні?
7. Що таке фінансовий апарат та які основні завдання він виконує?
8. Які функції покладені на Міністерство фінансів України як на провідний орган у системі виконавчої влади?
9. Охарактеризуйте специфічні завдання Державної казначейської служби та Державної аудиторської служби України.
10. Поясніть значення Національного банку України у регулюванні грошово-кредитного ринку та банківської системи.

Тестові завдання:

1. *Змістовність фінансової політики держави розкривається в:*
 - а) результатах, що можуть бути отримані внаслідок її реалізації;
 - б) структурних елементах фінансової політики;
 - в) нормативно-правовій базі, що регламентує функціонування фінансової політики;
 - г) результатах виконання Державного бюджету;
 - д) системі формування, розподілу та перерозподілу ВВП.
2. *Які елементи фінансової системи України сприяють підтримці стабільності економіки?*
 - а) фінансовий моніторинг і контрольні процедури;
 - б) державне регулювання і макроекономічне планування;
 - в) міжнародні кредитні організації;
 - г) обмеження приватних інвестиційних проектів.

3. Яка з наведених функцій є частиною стратегічного управління в фінансах?

- а) оперативне регулювання витрат;
- б) розробка довгострокових фінансових планів;
- в) щоденне ведення фінансового обліку;
- г) підготовка щоквартальних звітів про витрати.

4. Що включає в себе функція контролю в управлінні фінансами?

- а) формування бюджету;
- б) розробка фінансової стратегії;
- в) проведення інвестиційних аналізів;
- г) порівняння фактичних результатів з плановими показниками.

5. Який принцип фінансового контролю передбачає вживання певних заходів після проведення контрольної перевірки?

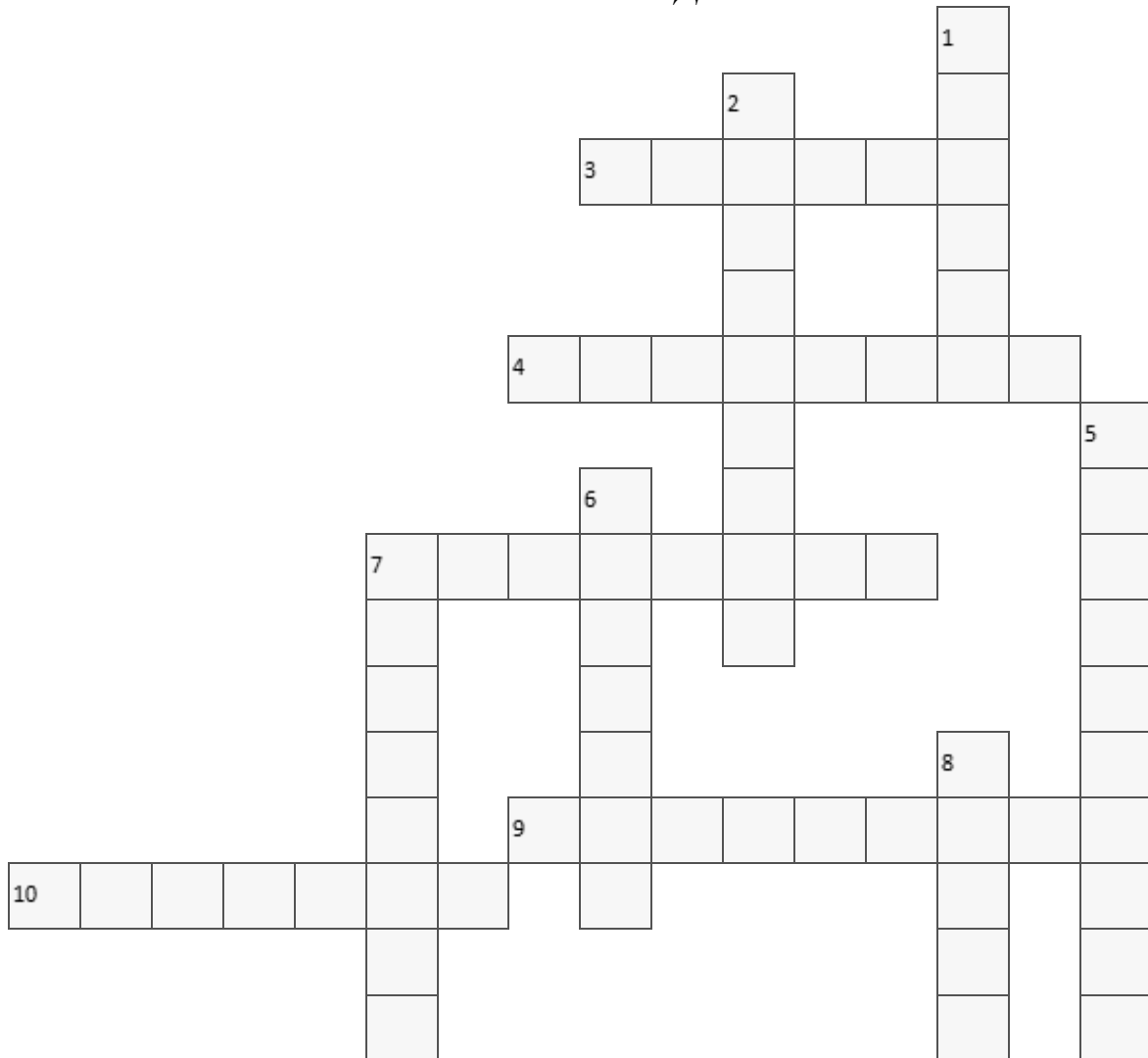
- а) регулярність;
- б) всеохоплюючий характер;
- в) дієвість;
- г) гласність.

6. Яка мета фінансового регулювання?

- а) забезпечення прозорості обліку;
- б) досягнення оптимальних пропорцій розподілу фінансових ресурсів;
- в) підвищення заробітної плати працівникам бюджетної сфери;
- г) зменшення дефіциту державного бюджету.

7. Яка характеристика відповідає консервативній політиці заощаджень домогосподарств?

- а) домогосподарства відкладають кошти для інвестування в активи з високою прибутковістю, незважаючи на фінансові ризики;
- б) домогосподарства обирають форми інвестування, які передбачають довгострокове заморожування капіталу;
- в) заощадження формуються цілеспрямовано для купівлі нерухомості або цінних паперів;
- г) домогосподарства зберігають надлишок поточних доходів без конкретної мети, віддаючи перевагу ліквідним формам захисту від інфляції.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 3.** Способи виконання роботи для досягнення мети
- 4.** Система перевірки та нагляду за фінансовою діяльністю
- 7.** Засоби і способи реалізації певних процесів
- 9.** Система виробництва, розподілу та споживання товарів
- 10.** Заходи впливу за порушення правил

По вертикальні

- Мотив, що спонукає до дії
- Довгостроковий план дій для досягнення мети
- Процес визначення цілей і способів їх досягнення
- Короткострокові методи і прийоми виконання плану
- Засоби і способи реалізації певних процесів
- 8.** Встановлена межа або обмеження

ТЕМА 3. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

1. Сутність, значення та функції бюджету.
2. Бюджетний устрій та бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи.
3. Бюджетний процес в Україні.
4. Сутність, джерела формування та класифікація доходів бюджету.
5. Сутність, склад і структура видатків державного бюджету.
6. Принципи і форми бюджетного фінансування.
7. Бюджетний дефіцит та його вплив на розвиток економіки.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення бюджету згідно з Бюджетним кодексом України та розкрийте його економічну роль у суспільстві.
2. Охарактеризуйте основні функції бюджету – розподільну та контрольну. У чому полягає їхній практичний прояв?
3. Що таке бюджетний устрій та які чинники визначають його організацію в державі?
4. З яких ланок складається бюджетна система України та як вони взаємодіють між собою?
5. Назвіть та поясніть не менше п'яти принципів, на яких ґрунтується бюджетна система України (наприклад, єдності, повноти, обґрунтованості).
6. Розкрийте зміст поняття «бюджетний процес» та охарактеризуйте його основні стадії.
7. Класифікуйте доходи бюджету за їхнім походженням (податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансфери).
8. Яка різниця між поточними видатками та видатками розвитку бюджету? Наведіть приклади.
9. Охарактеризуйте функціональну класифікацію видатків бюджету: на які основні напрями держава спрямовує кошти?
10. Поясніть принципи бюджетного фінансування (безповоротність, цільовий характер, ефективність).
11. Визначте причини виникнення бюджетного дефіциту та поясніть різницю між внутрішніми і зовнішніми джерелами його фінансування.
12. Які заходи (шляхи) можна застосувати для зменшення дефіциту державного бюджету?

Тестові завдання:

1. Яка основна мета державного бюджету України?
 - а) забезпечення соціальних виплат;
 - б) фінансування оборони та зовнішньої політики;
 - в) забезпечення фінансування державних потреб і розвиток економіки;
 - г) оборона прав і свобод громадян.

2. Який орган є основним контролером виконання державного бюджету в Україні?

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Рахункова палата.

3. Що є основною характеристикою бюджетного процесу в Україні?

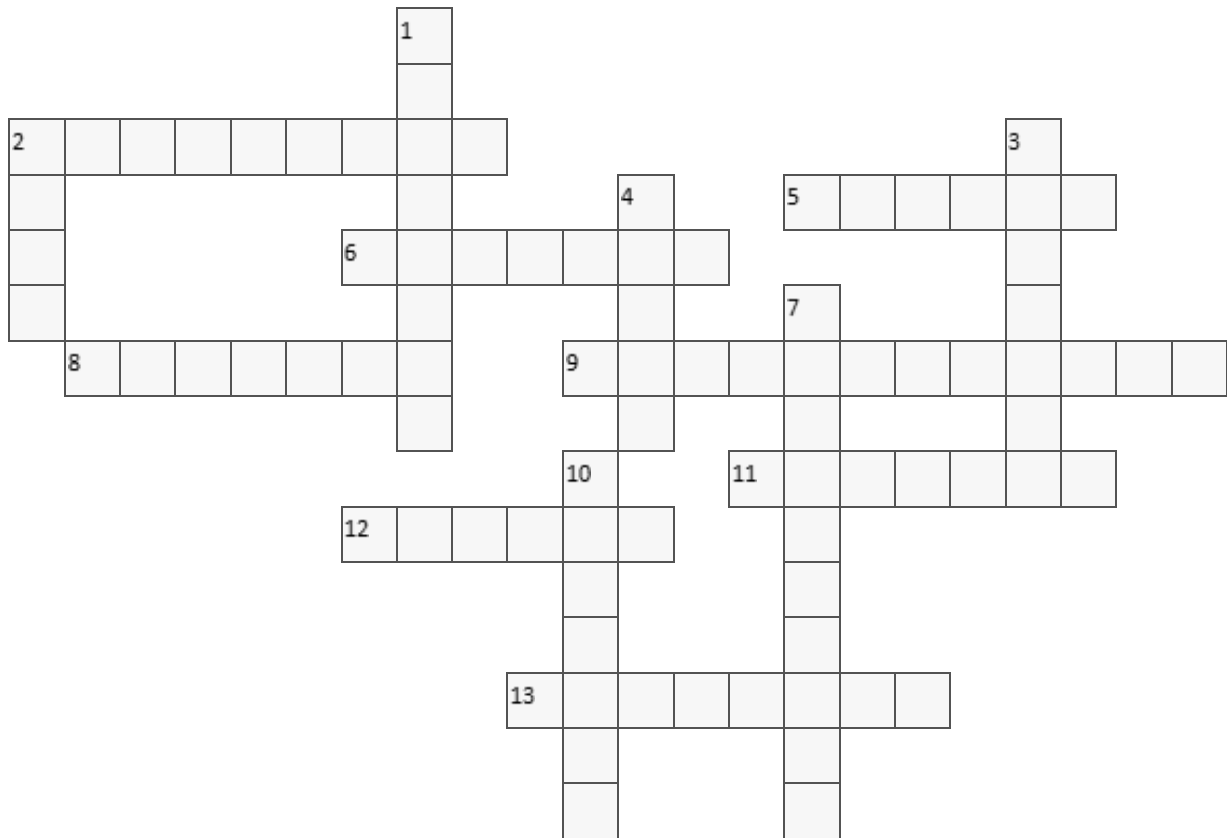
- а) процес створення і виконання бюджету є тільки відповідальністю виконавчої влади;
- б) бюджет формується парламентом, виконавчою владою та органами місцевого самоврядування;
- в) бюджет формують виключно громадяни через референдуми;
- г) бюджет формується виключно урядом і затверджується парламентом.

4. Як часто в Україні проводиться перегляд і затвердження державного бюджету?

- а) кожні 5 років;
- б) щорічно;
- в) кожні 2 роки;
- г) кожні 4 роки.

5. Бюджетна класифікація – це:

- а) система, що визначає порядок розподілу бюджетних коштів на різні рівні влади;
- б) єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету та боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів;
- в) процес затвердження бюджету в органах місцевої влади;
- г) система, що визначає категорії витрат у державному бюджеті.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 2.** Процес отримання додаткових фінансових ресурсів
- 5.** Кошти, які позичаються зобов'язуючи повернути їх
- 6.** Оцінка майбутніх доходів і витрат бюджету
- 8.** Сума грошей або активів, що використовуються для інвестицій
- 9.** Процес надання коштів для реалізації проектів
- 11.** Стан, коли витрати перевищують доходи
- 12.** Фінансовий план держави на певний період
- 13.** Стан, коли доходи перевищують витрати

По вертикалі

- 1.** Процес перевірки правильності витрат бюджету
- 2.** Документ, що містить інформацію про виконання бюджету
- 3.** Кошти, які використовуються на фінансування з бюджету
- 4.** Кошти, які надходять до бюджету
- 7.** Вкладення коштів з метою отримання прибутку
- 10.** Зміни, спрямовані на покращення бюджетної системи

ТЕМА 4. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

1. *Економічна сутність та функції податків.*
2. *Елементи системи оподаткування.*
3. *Класифікація податків.*
4. *Сутність податкової політики та її місце в системі державного регулювання економіки.*
5. *Сутність та структура податкової системи.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Розкрийте економічну сутність податків. Чим податок відрізняється від збору згідно з Податковим кодексом України?
2. Охарактеризуйте класичні принципи оподаткування, сформульовані Адамом Смітом. Які з них є найбільш актуальними сьогодні?
3. Детально опишіть функції податків (фіскальну, регулюючу, стимулюючу та розподільну). Яка з них є визначальною для наповнення бюджету?
4. Назвіть та поясніть основні елементи системи оподаткування (суб'єкт, об'єкт, база, ставка, податкові пільги).
5. За якими ознаками класифікують податки? Поясніть різницю між прямими та непрямими податками.
6. Охарактеризуйте механізм функціонування податку на додану вартість (ПДВ). Хто є фактичним платником цього податку?
7. У чому полягає специфіка акцизного податку? Які товари в Україні належать до підакцизних?
8. Розкрийте особливості оподаткування доходів фізичних осіб (ПДФО) та роль військового збору в сучасних умовах.
9. Яке значення має податок на прибуток підприємств для стимулювання інвестиційної діяльності?
10. Дайте визначення податковій системі та охарактеризуйте її структуру (загальнодержавні та місцеві податки).
11. Що таке податкова політика та які типи податкової політики (фіскальна, стимулююча) може проводити держава?
12. Поясніть зміст основних принципів побудови податкової системи України, таких як нейтральність, соціальна справедливість та стабільність.

Тестові завдання:

1. *Який орган здійснює адміністрування податків в Україні?*
 - а) Кабінет Міністрів України
 - б) Верховна Рада України
 - в) Державна податкова служба України
 - г) Національний банк України

2. Який з наведених податків є непрямим?

- а) податок на прибуток підприємств
- б) податок на додану вартість (ПДВ)
- в) податок на доходи фізичних осіб
- г) земельний податок

3. Ставка податку на прибуток підприємств в Україні становить:

- а) 15%
- б) 10%
- в) 20%
- г) 18%.

4. Який з податків належить до місцевих податків в Україні?

- а) податок на додану вартість
- б) податок на прибуток підприємств
- в) єдиний податок
- г) податок на доходи фізичних осіб

5. Який елемент податкового механізму включає регулювання податкових ставок е:

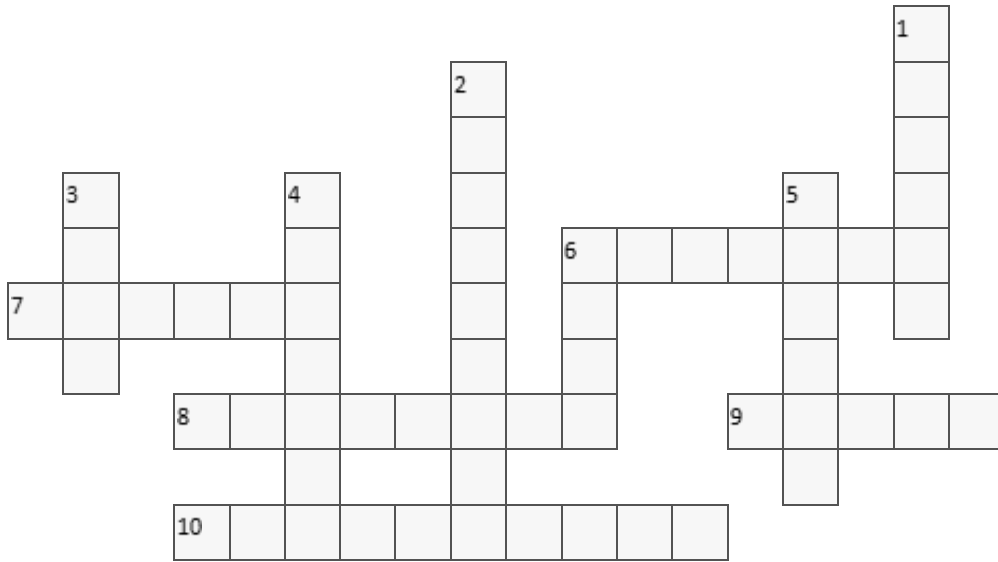
- а) податкові пільги
- б) податкове законодавство
- в) податкові органи
- г) податкове адміністрування

7. Який з елементів податку визначає розмір податку, який необхідно сплатити?

- а) ставка податку
- б) база оподаткування
- в) податкове адміністрування
- г) об'єкт оподаткування

8. Який принцип податкової політики забезпечує збір податків з урахуванням платоспроможності платника?

- а) принцип рівності
- б) принцип економічності
- в) принцип справедливості
- г) принцип нейтральності

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 6.** Обов'язковий платіж, що стягується з фізичних та юридичних осіб на користь держави або місцевих органів влади для фінансування публічних потреб
- 7.** Знижка або звільнення від сплати податку для окремих категорій платників.
- 8.** Законодавчі заходи, що дозволяють платникам податків уникнути відповідальності або зменшити її у разі сплати заборгованості.
- 9.** Непрямий податок на товари, що підлягають спеціальному регулюванню (наприклад, алкоголь, нафтопродукти)
- 10.** Офіційний документ, в якому платник податків зазначає інформацію про свої доходи, витрати та нараховані податки

По вертикалі

- 1.** Законодавчий акт, що містить основні правила щодо податків та зборів
- 2.** Працівник податкової служби, який здійснює перевірку правильності обчислення і сплати податків
- 3.** Обов'язковий платіж, який стягується для фінансування спеціальних цільових програм
- 4.** Особи (фізичні або юридичні), які зобов'язані сплачувати податки або збори згідно з законодавством
- 5.** Величина податку, що встановлюється як відсоток від бази оподаткування
- 6.** Сума, яку платник податків зобов'язаний сплатити у разі прострочення терміну виконання податкових зобов'язань

ТЕМА 5. ОСНОВИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

1. Сутність та функції фінансів підприємств.
2. Фінансові ресурси підприємства: сутність та класифікація.
3. Організація фінансів підприємств, види діяльності.
4. Фінансовий механізм підприємства.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Чим зумовлена об'єктивна потреба підприємства у фінансах та на які основні цілі спрямовуються кошти суб'єктів господарювання?
2. Дайте визначення фінансів підприємств. Які групи грошових відносин вони охоплюють?
3. Розкрийте зміст розподільної функції фінансів підприємств: які саме процеси вона забезпечує?
4. У чому полягає сутність контрольної функції фінансів підприємств та за допомогою яких показників вона реалізується?
5. Дайте визначення фінансових ресурсів підприємства. Чим вони відрізняються від просто грошових коштів?
6. Класифікуйте фінансові ресурси підприємства за джерелами формування. Що належить до власних, а що – до залучених ресурсів?
7. Які принципи лежать в основі організації фінансів підприємств (комерційний розрахунок, самофінансування тощо)? Поясніть їхній зміст.
8. Охарактеризуйте основні види діяльності підприємства (операційна, інвестиційна, фінансова) та їхній вплив на рух капіталу.
9. Що таке фінансовий механізм підприємства та з яких основних підсистем він складається?
10. Яку роль у фінансовому механізмі відіграє інформаційне забезпечення? Наведіть приклади внутрішньої та зовнішньої інформації.
11. Охарактеризуйте фінансові важелі впливу на діяльність підприємства: у чому різниця між стимулами та санкціями?
12. Поясніть значення норм та нормативів у системі управління фінансами підприємства.

Тестові завдання:

1. Що є головною метою фінансів підприємства?
 - а) забезпечення максимального прибутку
 - б) ефективне використання фінансових ресурсів
 - в) отримання кредитів
 - г) зниження витрат на виробництво

2. Який з типів фінансових ресурсів підприємства відноситься до зовнішніх джерел?

- а) амортизаційний фонд
- б) власний капітал
- в) позиковий капітал
- г) нерозподілений прибуток

3. Які з наведених видів діяльності відносяться до організації фінансів підприємства?

- а) планування, облік і контроль фінансових ресурсів
- б) виробництво товарів і послуг
- в) організація логістики та продажів
- г) встановлення ціни на продукцію

4. Що є сутністю фінансового механізму підприємства?

- а) сукупність технічних засобів для виробництва продукції
- б) система заходів для досягнення фінансових цілей підприємства
- в) система бухгалтерського обліку на підприємстві
- г) структура управління підприємством

5. Як підприємство може досягти максимізації фінансових результатів при мінімальних витратах і ризиках?

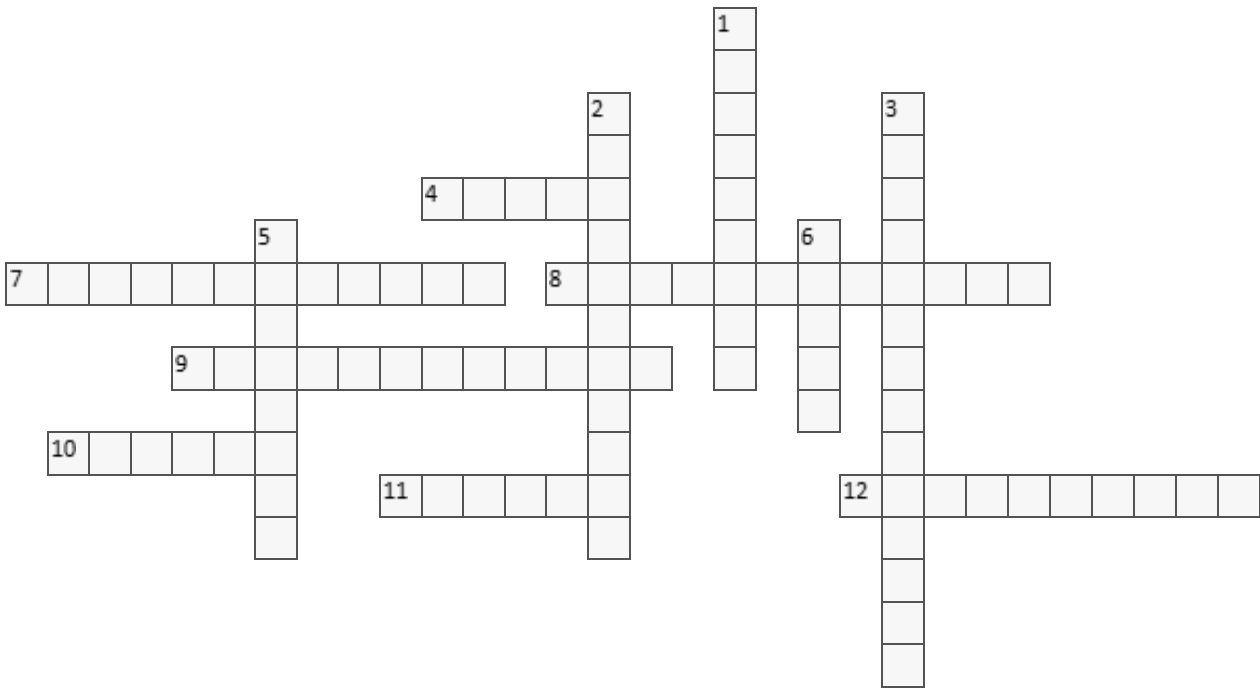
- а) завдяки інформаційній відкритості
- б) через постійне вдосконалення бізнес-процесів
- в) шляхом забезпечення безперервності діяльності
- г) використовуючи узгодженість та доступність інформації на всіх рівнях

6. Фінансові ресурси підприємства — це:

- а) лише грошові кошти, що перебувають у касі підприємства
- б) сукупність грошових нагромаджень та доходів у фондовій і нефондовій формах, які використовуються для виконання фінансових зобов'язань
- в) тільки прибуток підприємства, що залишається після сплати податків
- г) лише кредити, отримані від банків та інших фінансових установ

7. Яка головна мета фінансового планування на підприємстві?

- а) створення детального фінансового звіту для аналізу рентабельності
- б) управління бюджетом, грошовими потоками та прийняття рішень щодо інвестицій і фінансування
- в) підвищення витрат на виробництво та скорочення податків
- г) оптимізація структури капіталу підприємства

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 4.** Можливість втрати або невдачі в інвестиціях
- 7.** Витрати на виробництво товару або послуги
- 8.** Процес забезпечення коштів для діяльності підприємства
- 9.** Фінансові зобов'язання підприємства перед кредиторами
- 10.** Гроші, які позичаються з повернути їх з відсотками
- 11.** План доходів і витрат на певний період
- 12.** Вкладання коштів підприємства в активи з метою отримання прибутку або для розвитку діяльності.

По вертикалі

- 1.** Частина прибутку, що виплачується акціонерам
- 2.** Здатність активів бути швидко перетвореними в готівку
- 3.** Вимірювання ефективності використання ресурсів
- 5.** Фінансовий результат, що залишається після витрат
- 6.** Перевірка фінансової звітності підприємства

ТЕМА 6

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ І ГРОШОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВА

1. Сутність грошового обороту і системи розрахунків на підприємстві.
2. *Форми готівкових і безготівкових розрахунків, порядок використання платіжних документів.*
3. Сутність та класифікація грошових потоків підприємства.
4. Фактори, які впливають на грошові потоки підприємства.
5. *Поняття та розрахунок валового і чистого грошового потоку.*
6. *Визначення вартості грошових потоків у часі.*

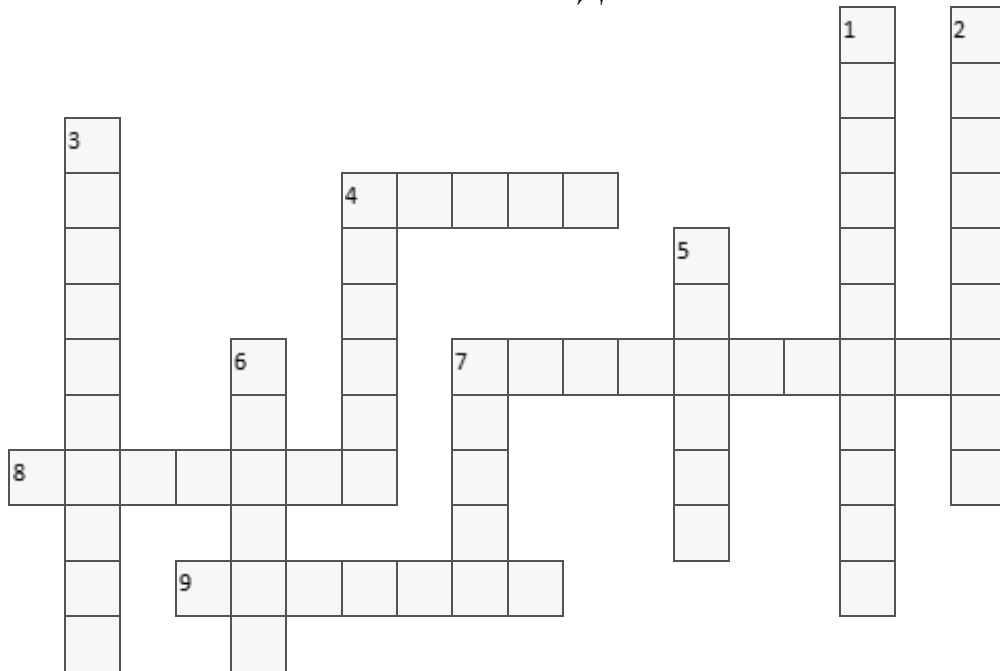
Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Розкрийте зміст поняття «грошовий оборот» підприємства. Які функції грошей реалізуються під час його здійснення?
2. Чим відрізняються безготівкові розрахунки від готівкових?
3. Назвіть основні принципи організації безготівкових розрахунків. Чому важливо дотримуватися черговості платежів?
4. Які існують форми безготівкових розрахунків та які платіжні інструменти при цьому використовуються (платіжна інструкція, вимога тощо)?
5. Дайте визначення грошового потоку підприємства. У чому полягає відмінність між вхідними та вихідними грошовими потоками?
6. Класифікуйте грошові потоки за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова). Наведіть приклади операцій для кожного виду.
7. Поясніть різницю між валовим та чистим грошовим потоком. Що означає від'ємне значення чистого грошового потоку?
8. Які внутрішні та зовнішні фактори найбільше впливають на обсяг і динаміку грошових потоків підприємства?
9. У чому полягає сутність концепції часової вартості грошей? Чому гроші сьогодні дорожчі за гроші завтра?
10. Розкрийте методику розрахунку майбутньої вартості грошей (FV). Яку роль у цьому процесі відіграє складна відсоткова ставка?
11. Що таке дисконтування та для чого воно використовується при оцінці грошових потоків (PV)?
12. Як ставка дисконту та фактор часу впливають на теперішню вартість майбутніх надходжень?

Тестові завдання

1. Яка мета організації грошового обороту на підприємстві?
 - а) забезпечення необхідної ліквідності для операційної діяльності;
 - б) залучення нових інвестицій;
 - в) контроль за кредитними зобов'язаннями;
 - г) максимізація прибутку через зменшення витрат на оплату праці.

2. До якого виду грошових потоків відносяться надходження від продажу товарів і послуг?
- а) операційні;
 - б) інвестиційні;
 - в) фінансові;
 - г) змішані.
3. Який з факторів впливає на грошові потоки підприємства?
- а) вартість товару;
 - б) обсяг виробництва;
 - в) курс валют;
 - г) усі вищезгадані.
4. Що таке валовий грошовий потік?
- а) це сума всіх доходів підприємства без врахування витрат;
 - б) це сума надходжень від операційної діяльності підприємства;
 - в) це загальна сума надходжень і витрат підприємства;
 - г) це надходження після сплати податків.
5. Як обчислюється чистий грошовий потік?
- а) від суми валового грошового потоку віднімаються виплати;
 - б) чистий грошовий потік не розраховується;
 - в) це різниця між доходами і витратами підприємства;
 - г) це сума всіх витрат підприємства.
6. Що відноситься до інвестиційних грошових потоків підприємства?
- а) витрати на придбання основних засобів;
 - б) надходження від реалізації товарів;
 - в) витрати на оплату праці;
 - г) витрати на сплату податків.
7. Як змінюється вартість грошових потоків у часі з урахуванням інфляції?
- а) вартість грошових потоків у майбутньому збільшується;
 - б) вартість грошових потоків у майбутньому зменшується;
 - в) вартість грошових потоків не змінюється;
 - г) вартість грошових потоків зростає пропорційно до рівня інфляції.

КРОСВОРД***По горизонталі***

4. Грошові ресурси, які використовуються для здійснення операцій і покриття поточних витрат підприємства.
7. Процес обміну грошима або іншими платіжними засобами між контрагентами на основі укладених угод або контрактів.
8. Оцінка вартості грошових потоків у часі, що враховує зменшення вартості грошей через інфляцію та процентні ставки.
9. **Обов'язкові** платежі підприємства до бюджету, що формують **державний фінансовий ресурс** для покриття суспільних витрат.

По вертикалі

1. Здатність підприємства швидко перетворити свої активи на грошові кошти для виконання поточних зобов'язань.
2. Фінансова операція, при якій підприємство передає свої дебіторські заборгованості факторинговій компанії.
3. Вкладення коштів у проект, актив або інструмент з метою отримання прибутку або досягнення інших фінансових вигод у майбутньому.
4. Фінансова операція, коли підприємство отримує гроші або товари з відстрочкою платежу, з обов'язком повернення
5. Операція по переведенню грошей від одного контрагента до іншого в обмін на товар, послугу або виконання інших зобов'язань
6. Загальна сума грошових надходжень і витрат підприємства в межах його діяльності за певний період.
7. Можливість втрат підприємства внаслідок непередбачених подій або змін, що можуть вплинути на грошові потоки або фінансові результати

ТЕМА 7. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1. Економічний зміст, функції та види прибутку в діяльності підприємств.
2. Види прибутку підприємства та фактори, які на нього впливають.
3. Розподіл і використання чистого прибутку підприємства.
4. Сутність та показники рентабельності підприємства.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення прибутку як економічної категорії. Чому його вважають винагородою за підприємницький ризик?
2. Охарактеризуйте основні функції прибутку (оціночну, розподільну, стимулюючу та відтворювальну).
3. Яка різниця між валовим прибутком, прибутком від операційної діяльності та прибутком до оподаткування?
4. Як розраховується чистий прибуток підприємства та які фактори впливають на його обсяг?
5. Назвіть зовнішні та внутрішні чинники, що визначають величину прибутку підприємства. Які з них менеджер може контролювати безпосередньо?
6. Розкрийте зміст поняття «поріг рентабельності» (точка беззбитковості). Яке значення цей показник має для прийняття управлінських рішень?
7. Охарактеризуйте порядок розподілу чистого прибутку підприємства. На які основні фонди (цілі) він спрямовується?
8. Яку роль відіграє резервний капітал підприємства та як він формується за рахунок прибутку?
9. У чому полягає економічна сутність рентабельності? Чому показників абсолютного прибутку недостатньо для оцінки ефективності бізнесу?
10. Поясніть методику розрахунку та значення показника рентабельності активів (ROA).
11. Як розраховується рентабельність власного капіталу (ROE) та про що свідчить його динаміка для інвесторів?
12. Розкрийте зміст показників рентабельності реалізації (продажів) та рентабельності виробництва. Як вони пов'язані між собою?

Тестові завдання:

1. Яка з наведених характеристик відповідає оціночній функції прибутку підприємства?
 - а) забезпечує фінансування модернізації та інвестицій у виробництво;
 - б) відображає ефективність господарської діяльності та використовується для аналізу рентабельності;
 - в) сприяє розподілу прибутку між власниками, державою і підприємством;
 - г) формує фінансову основу для матеріального стимулювання працівників.

2. Як прибуток впливає на фінансову стійкість підприємства?

- а) зменшує ризик банкрутства шляхом скорочення витрат;
- б) підвищує рівень заборгованості;
- в) дає змогу зменшити податкові зобов'язання;
- г) забезпечує стабільність функціонування навіть у кризових умовах.

3. Який вид прибутку відображає результат основної діяльності підприємства – продажу товарів, робіт, послуг?

- а) прибуток від інвестиційної діяльності;
- б) прибуток від фінансової діяльності;
- в) прибуток від операційної діяльності;
- г) валовий прибуток.

4. До яких витрат належать витрати на дослідження і розробки, втрати від знецінення запасів та безнадійну дебіторську заборгованість?

- а) адміністративні витрати;
- б) інші операційні витрати;
- в) фінансові витрати;
- г) витрати на збут.

5. Яке завдання аналізу рентабельності полягає у визначенні потенційних можливостей для збільшення прибутковості підприємства?

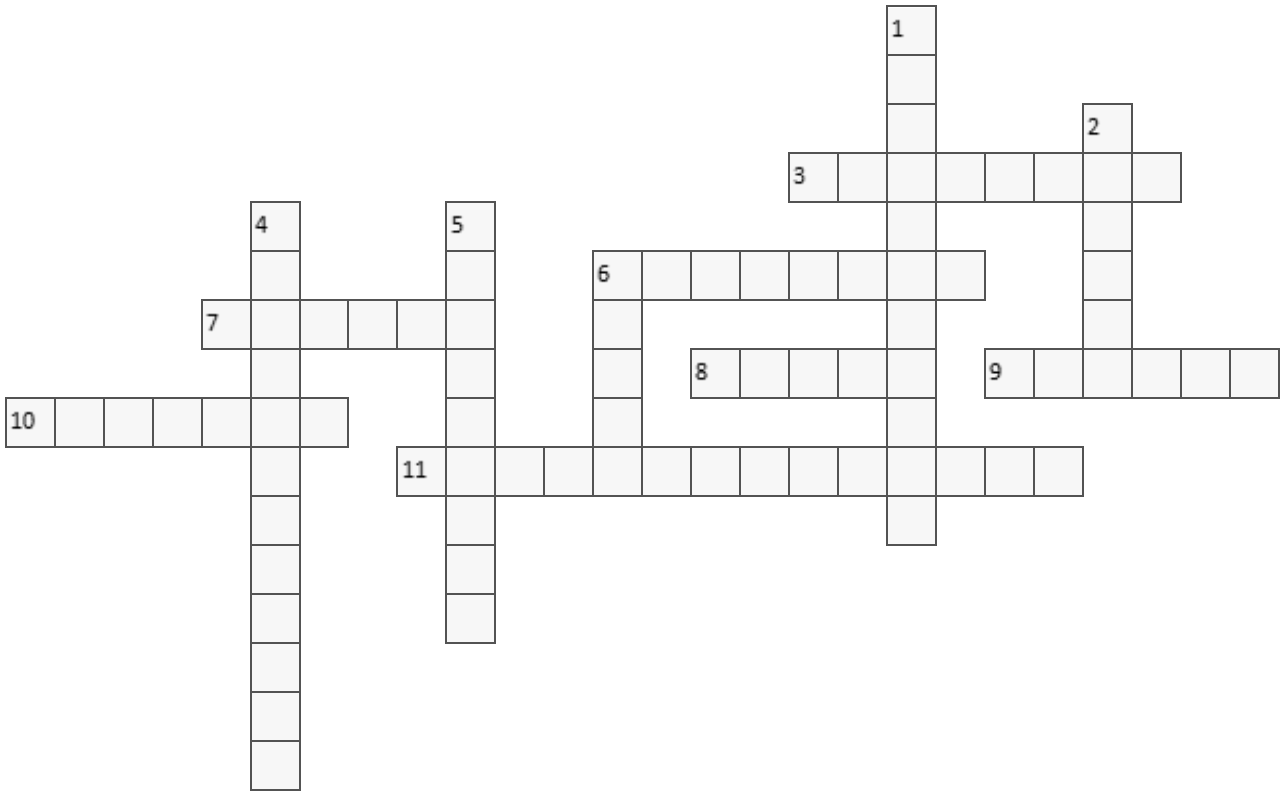
- а) оцінка ефективності діяльності підприємства;
- б) визначення резервів зростання рентабельності;
- в) виявлення зміни рентабельності протягом певного періоду;
- г) складання фінансової звітності.

6. Що в загальному характеризує рентабельність підприємства?

- а) рівень прибутковості та ефективність використання ресурсів;
- б) суму загальних витрат підприємства;
- в) обсяг реалізованої продукції в натуральних одиницях;
- г) кількість працівників на підприємстві.

7. Які фактори впливають на рентабельність власного капіталу?

- а) рівень податків і орендної плати;
- б) зміна чистого прибутку, віддача основних засобів, структура авансованого капіталу;
- в) кількість співробітників і середня заробітна плата;
- г) обсяг кредитів та позик підприємства.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 3.** Різниця між доходами і витратами підприємства
- 6.** Процес спрямування прибутку на різні потреби підприємства
- 7.** Кошти, відкладені для покриття можливих збитків
- 8.** Різниця між ціною продажу та собівартістю продукції
- 9.** Перевищення витрат над доходами
- 10.** Сума ресурсів, використаних у процесі виробництва.
- 11.** Показник ефективності використання ресурсів

По вертикалі

- 1.** Пошук найкращих шляхів підвищення прибутковості
- 2.** Надходження коштів від діяльності підприємства
- 4.** Співвідношення отриманого результату до витрат
- 5.** Частина прибутку, що виплачується акціонерам.
- 6.** Дохід від використання ресурсів чи майна

ТЕМА 8.

АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДЖЕРЕЛА ЇХ ФІНАНСУВАННЯ

1. *Сутність та класифікація активів підприємства.*
2. *Поняття ліквідності активів.*
3. *Джерела фінансування діяльності підприємства та способи залучення капіталу.*
4. *Форми рефінансування заборгованості підприємства.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Розкрийте сутність активів підприємства з різних позицій: як об'єкта власності, об'єкта бухгалтерського обліку та об'єкта інвестування.
2. За якими ознаками класифікують активи підприємства? Поясніть різницю між оборотними та необоротними активами.
3. Охарактеризуйте види необоротних активів: чим відрізняються основні засоби від нематеріальних активів?
4. Що таке ліквідність активів? Наведіть приклади найбільш ліквідних та найменш ліквідних активів підприємства.
5. Поясніть зв'язок між ліквідністю активів та фінансовою стійкістю підприємства.
6. Які джерела фінансування діяльності підприємства належать до власних, а які – до позикових?
7. У чому полягають переваги та недоліки використання власного капіталу порівняно з позиковим?
8. Охарактеризуйте внутрішні джерела формування фінансових ресурсів: яку роль відіграють прибуток та амортизаційні відрахування?
9. Назвіть зовнішні способи залучення капіталу. Що таке банківський кредит та фінансовий лізинг?
10. Розкрийте зміст поняття «рефінансування дебіторської заборгованості». Чому воно важливе для підтримки платоспроможності?
11. Порівняйте такі форми рефінансування, як факторинг та форфейтинг: у чому їхня принципова різниця?
12. Поясніть механізми сек'юритизації дебіторської заборгованості та використання «револьверних» кредитів.

Тестові завдання:

1. *Які з нижченаведених активів відносяться до необоротних?*
 - а) грошові кошти;
 - б) основні засоби;
 - в) дебіторська заборгованість;
 - г) запаси.

2. До якої категорії активів належать сировина та готова продукція підприємства?

- а) необоротні активи;
- б) нематеріальні активи
- в) оборотні активи;
- г) фінансові інвестиції.

3. До яких джерел фінансування належать позикові кошти підприємства?

- а) власний капітал;
- б) зобов'язання;
- в) додатковий капітал;
- г) резервний капітал.

4. Що є дебіторською заборгованістю підприємства?

- а) кошти, що підприємство повинно сплатити своїм постачальникам;
- б) кошти, що підприємство очікує отримати від своїх контрагентів;
- в) кошти, що підприємство має на банківських рахунках;
- г) кошти, що підприємство використовує на виробничі потреби.

5. Як називається частина капіталу, що зберігається для покриття непередбачених витрат або втрат?

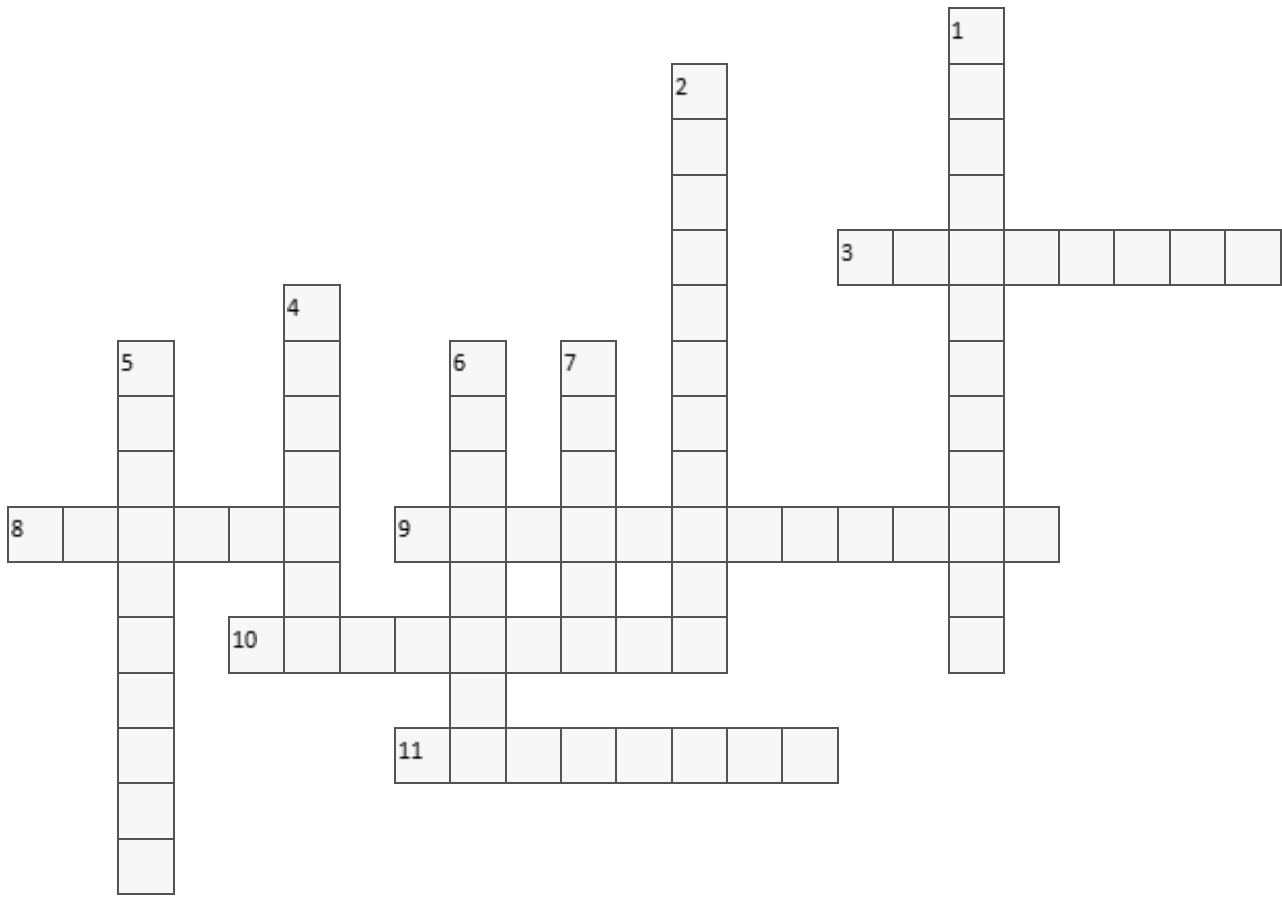
- а) статутний капітал;
- б) позиковий капітал
- в) залучені кошти;
- г) резервний капітал.

6. Що є основним призначенням фінансових інвестицій підприємства?

- а) для отримання доходу або контролю над іншими підприємствами;
- б) для покриття поточних витрат підприємства;
- в) для забезпечення операційної діяльності підприємства;
- г) для погашення боргових зобов'язань.

7. Яка з наступних характеристик відноситься до позикового капіталу?

- а) кошти, отримані від акціонерів підприємства;
- б) кошти, отримані від сторонніх кредиторів на умовах повернення з виплатою процентів;
- в) кошти, отримані від продажу акцій;
- г) кошти, що знаходяться на рахунках підприємства.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 3.** Частина прибутку, що виплачується акціонерам.
- 8.** Сума грошей, яку позичають на певний термін.
- 9.** Процес забезпечення коштів для підприємства.
- 10.** Активи, що належать підприємству або особі.
- 11.** Фінансовий результат, що залишається після витрат.

По вертикалі

- 1.** Фінансові борги підприємства перед кредиторами.
- 2.** Здатність активів бути швидко перетвореними на гроші.
- 4.** Гроші або інші активи, які використовуються для інвестування.
- 5.** Вкладення капіталу з метою отримання прибутку.
- 6.** Особа, що володіє акціями підприємства.
- 7.** Фінансовий звіт, що показує активи, зобов'язання та капітал.

ТЕМА 9. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

1. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин.
2. Сутність та функції фінансів домогосподарств.
3. Доходи та витрати домогосподарства: склад і джерела формування.
4. Заощадження домогосподарств: економічна сутність, класифікація, фактори впливу.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення домогосподарства як суб'єкта фінансових відносин. Які основні економічні функції воно виконує?
2. Розкрийте сутність фінансів домогосподарств. Чому їх вважають важливою ланкою фінансової системи держави?
3. Охарактеризуйте функції фінансів домогосподарств (забезпечення життєвих потреб, розподільна, інвестиційна та контрольна).
4. З яких основних джерел формуються доходи домогосподарств? Поясніть різницю між трудовими доходами та доходами від власності.
5. Що таке соціальні трансферти та яку роль вони відіграють у бюджеті домогосподарства?
6. Які чинники впливають на рівень доходів домогосподарства (внутрішні та зовнішні)?
7. Класифікуйте витрати домогосподарства за цілями використання. Які витрати належать до обов'язкових?
8. Охарактеризуйте структуру споживчих витрат. Як змінюється ця структура залежно від зростання добробуту сім'ї?
9. Дайте визначення заощадженням домогосподарств. У чому полягає відмінність між організованими та неорганізованими заощадженнями?
10. Поясніть мотиви заощаджувальної діяльності населення (наприклад, мотив обережності, накопичення на великі покупки тощо).
11. Які фактори стимулюють збільшення заощаджень, а які – призводять до їх скорочення? Розкрийте роль інфляційних очікувань.
12. Як заощадження домогосподарств трансформуються в інвестиційні ресурси для економіки держави?

Тестові завдання:

1. Що є головною (стратегічною) метою домогосподарства?
 - а) збільшення державних доходів;
 - б) максимальне підвищення добробуту членів домогосподарства;
 - в) зменшення податкового навантаження;
 - г) розвиток підприємництва.

2. *Яка функція фінансів домогосподарств передбачає розподіл сукупного доходу на споживання і накопичення?*

- а) контрольна;
- б) регулююча;
- в) розподільча;
- г) інвестиційна.

3. *Що відображає бюджет домогосподарства?*

- а) лише грошові доходи;
- б) лише обов'язкові платежі;
- в) баланс доходів і витрат за певний період;
- г) рівень податкового навантаження.

4. *До яких доходів належить заробітна плата працівника?*

- а) вторинних;
- б) первинних;
- в) соціальних;
- г) трансфертних.

5. *Що належить до соціальних трансфертів у натуральній формі?*

- а) заробітна плата;
- б) медичне обслуговування, надане безоплатно;
- в) орендна плата;
- г) дивіденди від цінних паперів.

6. *Які заощадження називають організованими?*

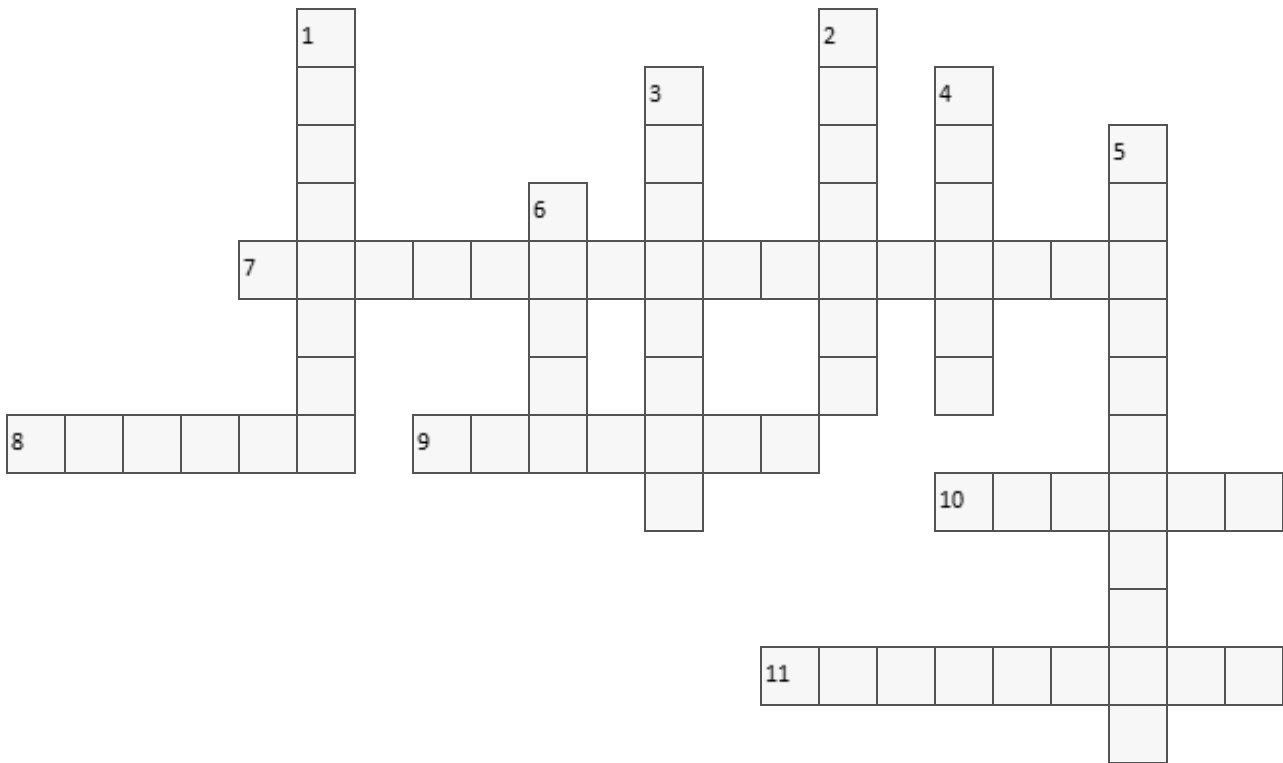
- а) ті, що зберігаються готівкою у населення;
- б) ті, що розміщені у банках чи фінансових установах;
- в) ті, що витрачені на купівлю товарів;
- г) ті, що призначені для благодійності.

7. *До факторів, що сприяють збільшенню заощаджень, належить:*

- а) інфляційні очікування;
- б) зниження відсоткових ставок;
- в) очікування зменшення майбутніх доходів;
- г) посилення податкового тиску.

8. *Що характеризує мотивовані заощадження?*

- а) виникають випадково через надлишок доходу;
- б) не мають визначеної мети;
- в) спрямовані на конкретні цілі (освіта, житло, відпочинок);
- г) використовуються для поточного споживання.

КРОСВОРД***По горизонталі***

7. Сукупність осіб, які мають спільні економічні інтереси та бюджет
8. Позичені кошти, які потрібно повернути з відсотками.
9. Обов'язкові платежі громадян до державного бюджету.
10. Баланс доходів і витрат домогосподарства за певний період.
11. Частина прибутку, що виплачується власникам акцій.

По вертикалі

1. Рівень забезпеченості потреб і життєвого комфорту членів домогосподарства.
2. Кошти, які витрачаються на різні потреби
3. Основна винагорода працівника за виконану роботу.
4. Фінансова підтримка після виходу на відпочинок
5. Частина доходу, не витрачена на поточне споживання.
6. Гроші, які отримуються від роботи або інвестицій

**ТЕМА 10.
СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ**

1. Сутність, якісні властивості та функції грошей.
2. Поняття грошового обігу як процесу руху грошей.
3. Економічна основа та загальна схема грошового обігу.
4. Грошова маса та її структура.
5. Швидкість обігу грошей. Закон грошового обігу.
6. Механізм регулювання грошової маси.
7. Сутність та форми інфляції. Причини інфляційних процесів.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. У чому полягає сутність грошей як особливого товару та універсального еквівалента вартості?
2. Охарактеризуйте якісні властивості грошей, такі як стабільність, подільність, портативність та зносостійкість.
3. Розкрийте зміст основних функцій грошей: міри вартості, засобу обігу, засобу платежу та засобу накопичення.
4. Чим відрізняється функція грошей як «засобу обігу» від функції «засобу платежу»?
5. Дайте визначення грошового обігу та опишіть його загальну схему: як гроші рухаються між домогосподарствами, фірмами та державою?
6. Що таке грошова маса та за якими критеріями вона структурується на грошові агрегати (M0, M1, M2, M3)?
7. Поясніть сутність «швидкості обігу грошей». Які фактори впливають на її прискорення або сповільнення?
8. Сформулюйте закон грошового обігу. Яка залежність існує між масою грошей, кількістю товарів та цінами?
9. Які інструменти використовує держава (центральний банк) для регулювання грошової маси в обігу?
10. Дайте визначення інфляції та поясніть різницю між інфляцією попиту та інфляцією витрат.
11. Класифікуйте форми інфляції за темпами зростання цін (повзуча, галопуюча, гіперінфляція).
12. Проаналізуйте основні внутрішні та зовнішні причини інфляційних процесів в Україні згідно з матеріалами лекції.

Тестові завдання:

1. Яку роль виконують гроші як засіб платежу?
 - а) вони використовуються для накопичення капіталу;
 - б) вони використовуються для обміну товарів на ринку;
 - в) вони обслуговують погашення різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин;
 - г) вони є засобом збереження економічної стабільності.

2. *Яка з характеристик є важливою для визначення грошової маси?*

- а) кількість грошей, що знаходяться в державних резервних фондах;
- б) сукупність грошей у всіх формах, які перебувають у розпорядженні суб'єктів грошового обороту;
- в) кількість кредитів, виданих комерційними банками;
- г) рівень інфляції.

3. *Як грошова база впливає на економіку?*

- а) вона контролює рівень державних витрат;
- б) вона забезпечує основу для зростання грошових агрегатів і кредитування економіки;
- в) вона визначає рівень інфляції в країні;
- г) вона забезпечує валютні резерви для міжнародної торгівлі.

4. *Яка характеристика визначає швидкість обігу грошей?*

- а) кількість грошей, що зберігаються в банках;
- б) частота переходу грошової одиниці між суб'єктами економічних відносин;
- в) рівень інфляції на ринку;
- г) кількість грошей, які витрачаються на імпорт товарів.

5. *Попит на гроші – це:*

- а) сума грошей, яку держава бере в обіг;
- б) кількість грошей, яку витрачає уряд на соціальні програми;
- в) обсяг грошей, який розподіляється між банками;
- г) запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент.

6. *Що впливає на рівень пропозиції грошей?*

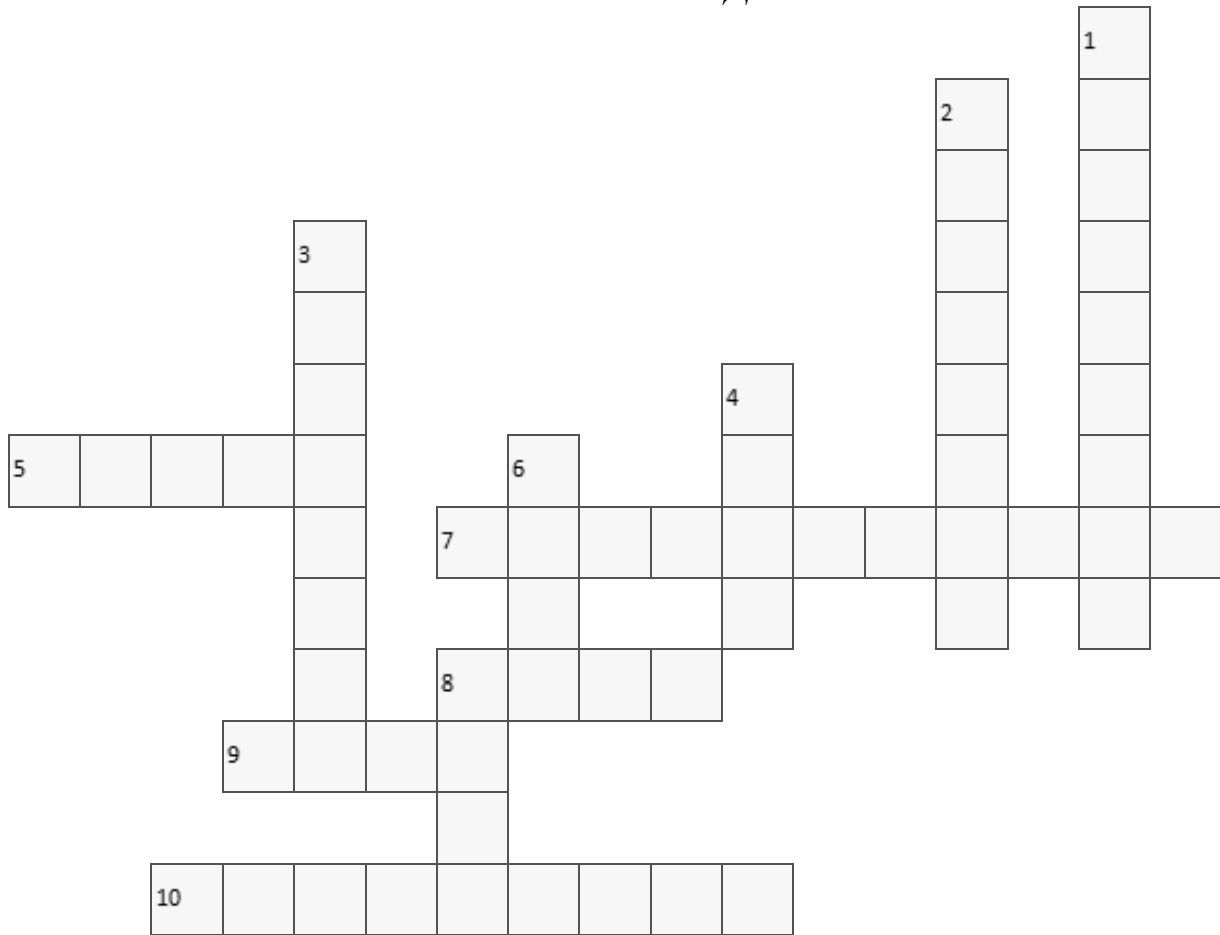
- а) лише державні витрати;
- б) наявність грошей у економічних суб'єктів та можливість їх спрямувати в оборот;
- в) кількість товарів на ринку
- г) рівень міжнародних торгових угод.

7. *Якщо швидкість обігу грошей (V) зростає, то це свідчить про:*

- а) підвищення економічної активності;
- б) зниження рівня цін;
- в) зменшення грошової маси;
- г) скорочення обсягу виробництва.

8. *Який тип інфляції характеризується зростанням цін понад 50% на місяць?*

- а) повзуча інфляція;
- б) галопуюча інфляція;
- в) гіперінфляція;
- г) імпортна інфляція.

КРОСВОРД***По горизонталі***

5. Загальний еквівалент вартості, що використовується як міра вартості та засіб обігу
7. Здатність грошей бути швидко перетвореними на товари або послуги
8. Основна частина грошової маси, що включає готівку та резерви банків
9. Сукупність готівкових і безготівкових коштів, що перебувають в економічному обігу
10. Кількість разів, яку одна грошова одиниця використовується для купівлі товарів протягом певного періоду

По вертикалі

1. Здатність грошей зберігати купівельну спроможність у часі
2. Підвищення загального рівня цін у країні, що зменшує купівельну спроможність грошей
3. Комплекс заходів центрального банку щодо регулювання обсягу грошей і кредиту
4. Процес безперервного руху грошей у функції засобу обігу та платежу
6. Головна функція грошей, яка дає змогу вимірювати вартість товарів і послуг
8. Установа, яка здійснює емісію грошей і регулює грошовий обіг у країні

**ТЕМА 11.
ВАЛЮТНИЙ РИНОК**

1. *Сутність та основи функціонування валютного ринку.*
2. *Структура валютного ринку.*
3. *Основні види валютних операцій.*
4. *Валютний курс: сутність, основи формування та види.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення поняттю «валюта». За якими критеріями класифікують валюти (за емітентом та режимом використання)?
2. У чому полягає різниця між вільно конвертованою, частково конвертованою та неконвертованою валютами?
3. Що таке валютний ринок та які його основні функції в сучасній світовій економіці?
4. Охарактеризуйте суб'єктів валютного ринку: яку роль відіграють комерційні банки, брокери та центральні банки?
5. Розкрийте структуру валютного ринку за територіальною ознакою та за видами операцій.
6. Які операції називають «валютними інтервенціями» та з якою метою їх проводить Національний банк України?
7. Поясніть сутність поточних валютних операцій та операцій, пов'язаних із рухом капіталу.
8. Що таке валютний курс та як він впливає на конкурентоспроможність товарів на зовнішньому ринку?
9. Охарактеризуйте систему фіксованого валютного курсу: назвіть її переваги та основні недоліки.
10. У чому полягають особливості плаваючого валютного курсу? Як попит і пропозиція впливають на його зміну?
11. Що таке комбінований валютний курс (регульоване плавання) та «валютний коридор»?
12. Які фактори (економічні, політичні, психологічні) чинять найбільший вплив на коливання валютного курсу в Україні?

Тестові завдання:

1. *Грошова одиниця – це:*
 - а) тимчасовий знак для обміну товарів;
 - б) законодавчо встановлений грошовий знак країни, головний елемент національної грошової системи;
 - в) монета, що використовується тільки для міжнародних розрахунків;
 - г) гроші, які видаються лише на внутрішньому ринку.

2. *Валюта – це:*

- а) будь-яка грошова одиниця, що використовується лише всередині країни;
- б) грошова одиниця, яка застосовується для вимірювання вартості товарів у міжнародних відносинах;
- в) цінний папір, що підтверджує право власності на активи;
- г) система міжнародних розрахунків між країнами.

3. *Що характеризує повну конвертованість валюти?*

- а) обмін валют лише за експортними операціями;
- б) обмежений обмін валют для окремих категорій суб'єктів;
- в) обмін валют тільки за дозволом центрального банку;
- г) можливість вільного обміну валюти за всіма видами операцій і для всіх осіб.

4. *Яке визначення найточніше характеризує валютний ринок?*

- а) сукупність усіх фінансових ринків країни;
- б) ринок державних цінних паперів;
- в) система економічних відносин з купівлі-продажу іноземних валют за національну;
- г) торгівля готівкою на внутрішньому ринку.

5. *Яка основна функція валютного ринку?*

- а) забезпечення умов для проведення міжнародних розрахунків і балансування попиту та пропозиції валюти;
- б) регулювання рівня податків;
- в) стимулювання внутрішнього споживання;
- г) формування державного бюджету.

6. *Яка роль валютного курсу?*

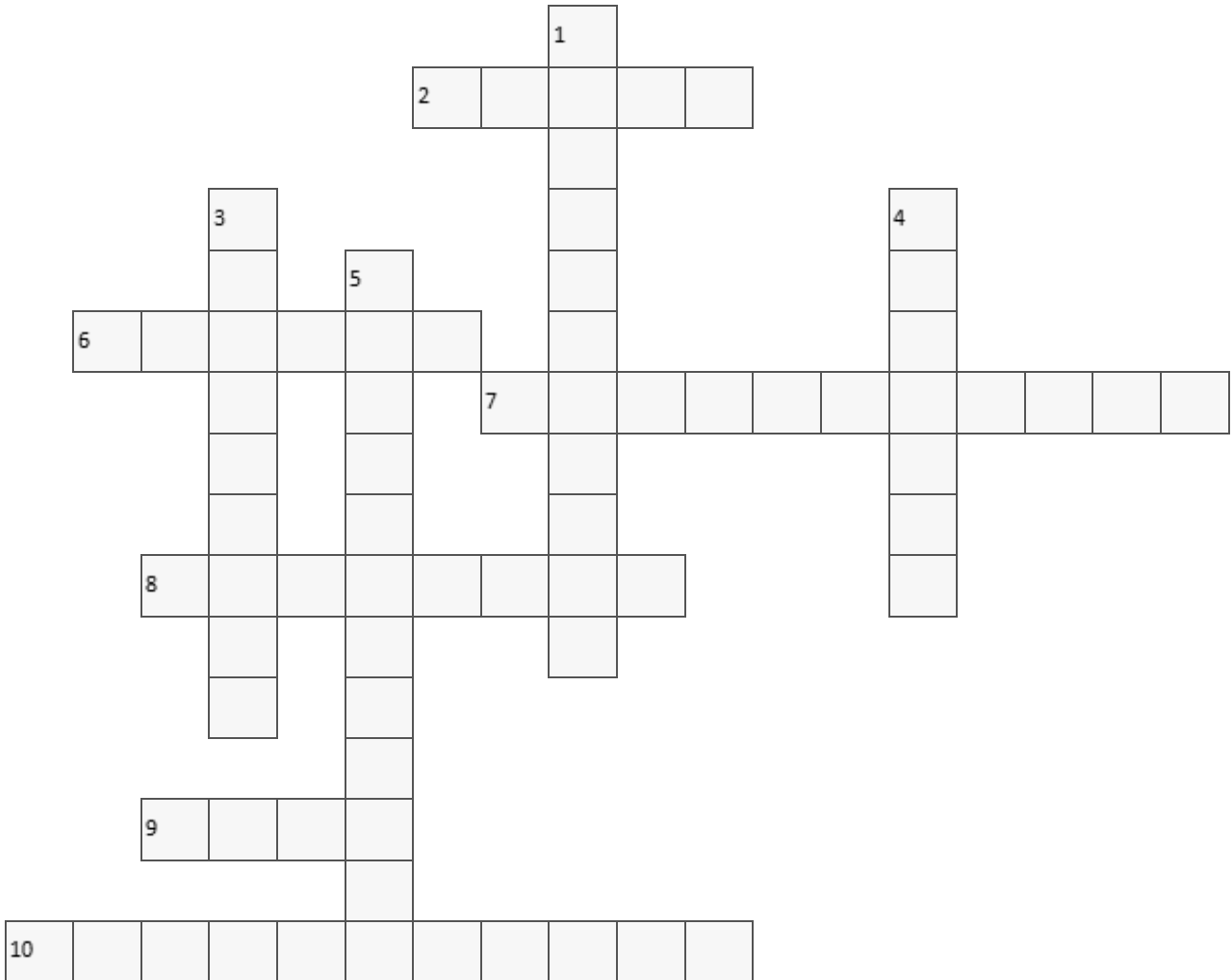
- а) визначає рівень державних витрат;
- б) допомагає визначити ціни на споживчі товари;
- в) контролює рівень внутрішніх цін;
- г) він визначає обмінний курс між різними валютами та впливає на зовнішню торгівлю.

7. *Як девальвація впливає на валюту?*

- а) вона підвищує її вартість;
- б) вона не має впливу на валюту;
- в) вона стабілізує валютний курс;
- г) вона знижує обмінний курс грошової одиниці.

8. *Яка характеристика відповідає форвардній валютній операції?*

- а) угода здійснюється через біржу за стандартизованим контрактом;
- б) купівля або продаж валюти за заздалегідь визначеним курсом у майбутньому;
- в) право без зобов'язання купити валюту;
- г) миттєвий обмін валюти за поточним курсом.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 2.** Місце або механізм, де здійснюються угоди з обміну товарів, послуг чи валют
- 6.** Офіційно визнана грошова одиниця, що використовується для обміну в межах країни або між країнами
- 7.** Зниження вартості національної валюти відносно іноземних валют
- 8.** Процес зростання загального рівня цін, що знижує купівельну спроможність грошей
- 9.** Співвідношення між двома валютами, що визначає їх взаємну вартість
- 10.** Збільшення вартості національної валюти відносно іноземних валют

По вертикалі

- 1.** Дії центрального банку з купівлі або продажу валюти для впливу на її курс
- 3.** Зміни у співвідношенні курсів валют через коливання попиту і пропозиції
- 4.** Валютна угода з відстроченим виконанням за зафіксованим курсом
- 5.** Здатність валюти зберігати свою вартість і купівельну спроможність

ТЕМА 12.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

1. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи в Україні.
2. Правові основи функціонування, завдання та функції НБУ.
3. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ. Облікова ставка.
4. Сутність, функції та види комерційних банків.
5. Основні види операцій комерційних банків.
6. Нетрадиційні операції та банківські послуги.
7. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, його статус, функції та завдання.

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Дайте визначення банківської системи. Які основні організаційно-економічні умови зумовлюють потребу в її системному впорядкуванні?
2. Охарактеризуйте дворівневу структуру банківської системи України. Яке місце в ній посідає Національний банк України (НБУ)?
3. Назвіть ключові функції банківської системи. Як вона забезпечує кредитно-розрахункове обслуговування господарського обороту?
4. Розкрийте правовий статус та основну функцію НБУ згідно з Конституцією України.
5. Які завдання виконує НБУ як «банк банків» та «банкір держави»?
6. Поясніть механізм дії облікової ставки НБУ. Як її зміна впливає на вартість кредитів та рівень інфляції?
7. Охарактеризуйте інструменти грошово-кредитної політики НБУ: що таке нормативи обов'язкового резервування та операції на відкритому ринку?
8. Визначте економічну сутність комерційного банку. Які основні функції він виконує в ринковій економіці?
9. Класифікуйте операції комерційних банків на пасивні та активні. Наведіть приклади для кожної групи.
10. Чим відрізняються комісійно-посередницькі операції від основних банківських операцій? Назвіть види нетрадиційних банківських послуг.
11. Яка мета діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО)? Які його основні функції та завдання?
12. Які особливості гарантування вкладів діють в Україні протягом дії воєнного стану та в післявоєнний період?

Тестові завдання:

1. Банківська система – це:
 - а) законодавчо закріплена сукупність елементів грошового обороту у їх єдності;
 - б) законодавчо структурована та субординована сукупність фінансових посередників, які здійснюють банківську діяльність;
 - в) сукупність кредитних відносин, форм, методів кредитування і кредитних

установ;

г) інституційна форма організації банківської справи у країні.

2. *Визначте мету діяльності комерційного банку:*

а) залучення депозитів;

б) надання кредитів;

в) отримання прибутку;

г) організація грошових розрахунків у державі.

3. *Яка структурна побудова банківської системи ринкового типу:*

а) однорівнева;

б) дворівнева;

в) трирівнева;

г) багаторівнева.

4. *Яка із наведених операцій банку є активною:*

а) формування статутного фонду;

б) депозитні операції;

в) надання кредитів іншим банкам;

г) випуск боргових зобов'язань банку.

5. *Які з операцій належать до комісійно-посередницьких?*

а) вкладення коштів банку у цінні папери;

б) випуск цінних паперів власного боргу;

в) засновницькі операції;

г) розміщення цінних паперів клієнтів.

6. *Пасивні операції комерційних банків – це операції:*

а) зі створення банківських ресурсів;

б) із розміщення вільних кредитних коштів;

в) інвестиційні операції;

г) факторингові операції.

7. *Як називається кредитування експорту шляхом купівлі банком боргу*

у вигляді векселів:

а) факторинг;

б) овердрафт;

в) лізинг;

г) форфейтинг.

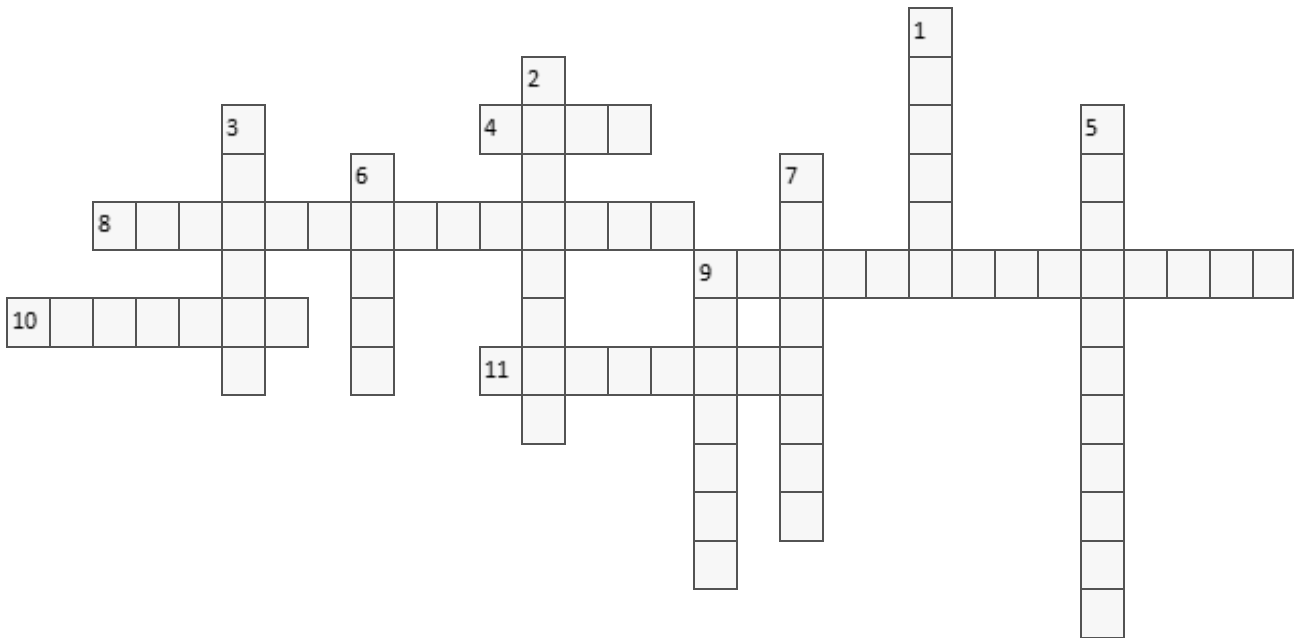
8. *Який вид лізингу передбачає можливість викупу об'єкта лізингу після закінчення дії договору лізингу:*

а) оперативний;

б) чистий;

в) фінансовий;

г) сублізинг.

КРОСВОРД**По горизонталі**

- 4.** Фінансова установа, що здійснює операції з грошима
- 8.** Розподіл вкладень для зниження ризиків
- 9.** Надання Нацбанком кредитів комерційним банкам
- 10.** Кошти, розміщені клієнтом у банку на зберігання.
- 11.** Дозвіл на здійснення банківської діяльності

По вертикалі

- 1.** Грошова одиниця держави або міжнародних розрахунків.
- 2.** Забезпечення виконання зобов'язань банком чи державою
- 3.** Позика грошей під зобов'язання їх повернути з відсотками.
- 5.** Здатність банку швидко виконувати свої зобов'язання
- 6.** Ймовірність фінансових втрат у діяльності банку
- 7.** Знецінення грошей, підвищення загального рівня цін.
- 9.** Обов'язкові відрахування банку для забезпечення стабільності

ТЕМА 13. КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1. *Необхідність та сутність кредиту.*
2. *Функції кредиту.*
3. *Принципи кредитування.*
4. *Форми та види кредиту.*
5. *Суб'єкти кредитних відносин.*
6. *Плата за користування кредитом.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Розкрийте етимологію терміну «кредит». У чому полягає сутність кредиту як економічної категорії?
2. Які основні чинники зумовлюють необхідність кредиту в ринковому господарстві?
3. Охарактеризуйте функції кредиту: перерозподільну, емісійну та контрольну.
4. Детально поясніть основні принципи кредитування: поверненість, строковість, платність, забезпеченість та цільовий характер.
5. Хто виступає суб'єктами кредитних відносин та яка роль банків як фінансових посередників у цьому процесі?
6. У чому полягає різниця між товарною та грошовою формами кредиту? Наведіть приклади.
7. Охарактеризуйте банківський кредит як основну форму кредиту в сучасній економіці.
8. Розкрийте зміст та особливості комерційного кредиту. Яку роль у ньому відіграє вексель?
9. Які специфічні риси притаманні державному, споживчому та міжнародному кредитам?
10. Дайте визначення позичковому проценту. Які функції він виконує в економіці?
11. Які фактори впливають на розмір ринкової відсоткової ставки за кредитами?
12. Поясніть різницю між простими та складними відсотками, а також між фіксованою та плаваючою ставками.

Тестові завдання:

1. *Перерозподільна функція кредиту полягає у наступному:*
 - а) процес передавання матеріальних і грошових ресурсів у власність нових суб'єктів;
 - б) функція, яка передбачає перерозподіл ресурсів через кредит, без зміни права власності;
 - в) функція з передачі ресурсів через благодійні організації;
 - г) процес передачі ресурсів з державного бюджету у приватну власність.

2. Яка з наступних функцій визначає, що кредитор для надання позички мусить вжити додаткових заходів для гарантування повернення позички у визначений строк?

- а) цільове призначення;
- б) поверненість;
- в) платність;
- г) забезпеченість.

3. Міжгосподарський кредит – це кредит, який:

- а) надається лише державними установами;
- б) існує між функціонуючими суб'єктами господарювання;
- в) надається тільки фізичним особам;
- г) надається тільки для купівлі товарів.

4. Яка з наступних характеристик є правильною для іпотечного кредиту?

- а) надається без будь-якої застави;
- б) надається під заставу цінних паперів;
- в) надається під заставу нерухомого майна;
- г) надається лише для підприємців.

5. Овердрафт – це:

- а) різновид контокоренту, коли банк відкриває позичковий рахунок для оплати розрахункових документів;
- б) кредит, який надається під заставу нерухомого майна;
- в) позика, яка надається тільки на купівлю товарів;
- г) кредит, наданий без обмежень щодо суми.

6. Як позичальник має погашати кредит до запитання?

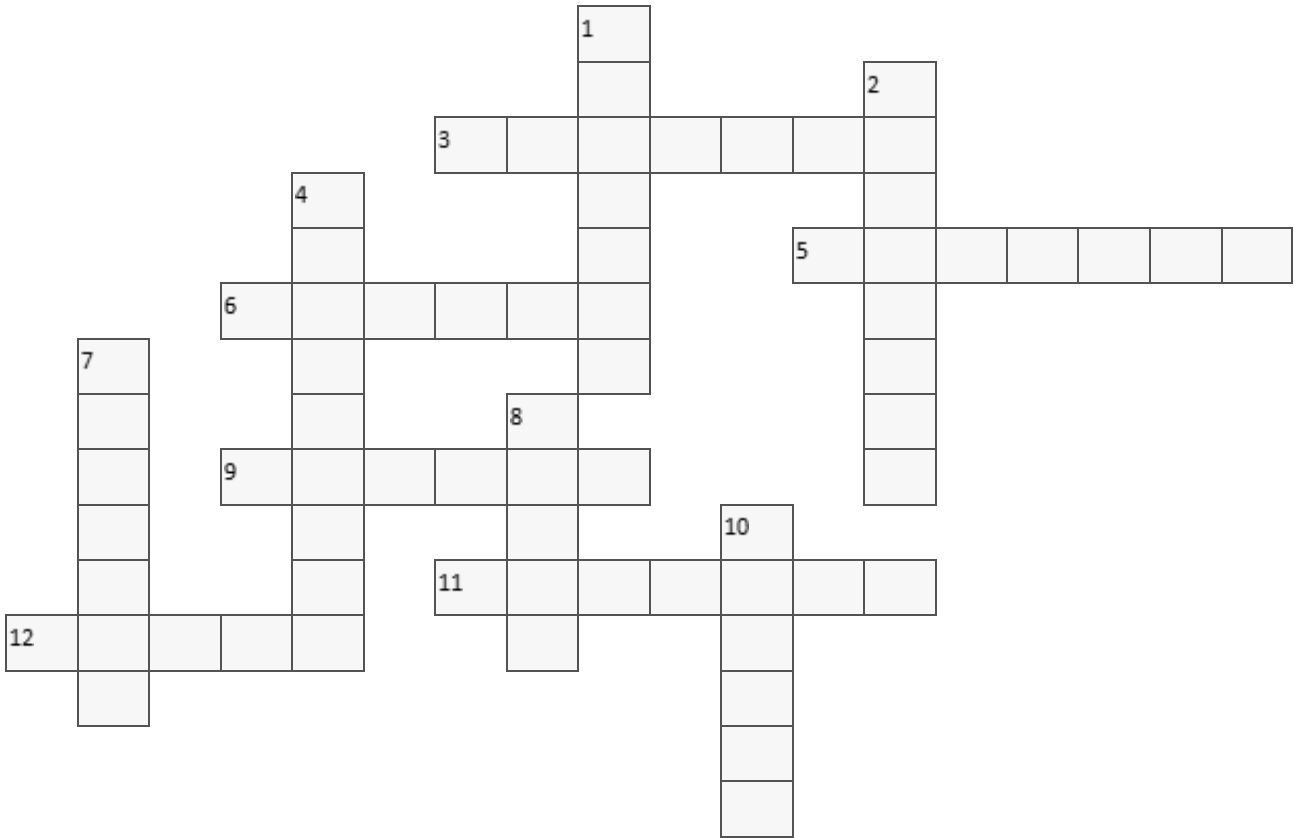
- а) у зазначений банком термін;
- б) погашати кредит за першою вимогою банку;
- в) у разі наявності надлишку коштів;
- г) кредит не потребує погашення.

7. Яка особливість непрямого кредиту?

- а) кредит надається без участі посередників
- б) кредит надається тільки на короткий термін
- в) кредит надається без будь-яких умов;
- г) між кредитором і позичальником є посередники.

8. Що показує норма позичкового процента?

- а) загальні витрати позичальника на позику;
- б) відсоткову ставку доходу, отриману на позичковий капітал;
- в) вартість позики для позичальника;
- г) суму, яку потрібно повернути за позику.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 3.** Кредит, що надається під заставу нерухомого майна
- 5.** Майно, що передається банку як гарантія виконання зобов'язань
- 6.** Час, протягом якого потрібно повернути кредит
- 9.** Грошова позика, що надається банком
- 11.** Процес повернення грошей за кредитом
- 12.** Максимальна сума кредиту, яку можна отримати

По вертикалі

- 1.** Відсоткова ставка за кредитом
- 2.** Зобов'язання третьої особи виконати зобов'язання позичальника у разі його неспроможності повернути кредит
- 4.** Кредит, який дозволяє перевищити залишок на поточному рахунку
- 7.** Офіційна угода між сторонами
- 8.** Ймовірність неповернення позики
- 10.** Документ для отримання кредиту

ТЕМА 14. СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХОВИЙ РИНОК

1. *Сутність страхування як економічної категорії. Основні поняття страхування.*
2. *Функції та принципи страхування.*
3. *Сутність та функції страхового ринку. Структура страхового ринку.*
4. *Особливості реалізації страхової послуги.*
5. *Класифікація страхових послуг.*
6. *Фінансові показники діяльності страхової компанії.*

Питання для самоперевірки та контролю знань:

1. Розкрийте сутність страхування як системи замкнутих перерозподільних відносин. У чому полягає його головне призначення?
2. Дайте визначення основних суб'єктів страхових відносин: хто такі страховик, страхувальник, застрахована особа та вигодонабувач?
3. Поясніть значення понять «страховий ризик» та «страховий випадок». Які умови мають виконуватися, щоб подія вважалася страховою?
4. Що таке страховий тариф та страховий платіж (премія)? З яких елементів складається бруто-ставка?
5. Охарактеризуйте функції страхування: ризикову, превентивну, ощадну та контрольну.
6. Розкрийте зміст принципів страхування, зокрема принципу наявності страхового інтересу та принципу відшкодування збитків.
7. Дайте визначення страхового ринку. З яких елементів складається його внутрішня структура?
8. Яку роль на страховому ринку відіграють страхові посередники (агенти та брокери)? У чому полягає різниця між ними?
9. Класифікуйте страхові послуги за об'єктами страхування: майнове, особисте страхування та страхування відповідальності.
10. Чим відрізняється добровільне страхування від обов'язкового? Наведіть приклади видів обов'язкового страхування в Україні.
11. Які основні доходи та витрати формують фінансовий результат діяльності страхової компанії?
12. Розкрийте зміст понять «страхова сума» та «страхове відшкодування». Яку роль відіграє франшиза в страховому договорі?

Тестові завдання:

1. *Страхова сума* – це сума:
 - а) яку сплачує страхувальник за страховий поліс;
 - б) у межах якої страховик проводить виплату у разі настання страхового випадку;
 - в) яку отримує страховик як прибуток;
 - г) яку страхувальник виплачує страховику при настанні страхового випадку.

2. *Які ознаки має страховий ризик?*

- а) визначеність та неминучість;
- б) ймовірність та випадковість настання;
- в) відсутність випадковості;
- г) надійність і стабільність події.

3. *Які обов'язки має страхувальник?*

- а) укладає договір зі страховиком і сплачує страхові премії;
- б) має право змінювати умови договору без узгодження зі страховиком;
- в) визначає розмір страхової суми без врахування умов;
- г) повністю відповідає за виплати страхової компанії.

4. *Який тип страхування найкраще відображає заощаджувальну функцію?*

- а) кредитне страхування;
- б) страхування майна;
- в) довгострокове страхування життя з накопичувальним характером;
- г) страхування відповідальності.

5. *Що визначає принцип максимальна сумлінність в страхуванні?*

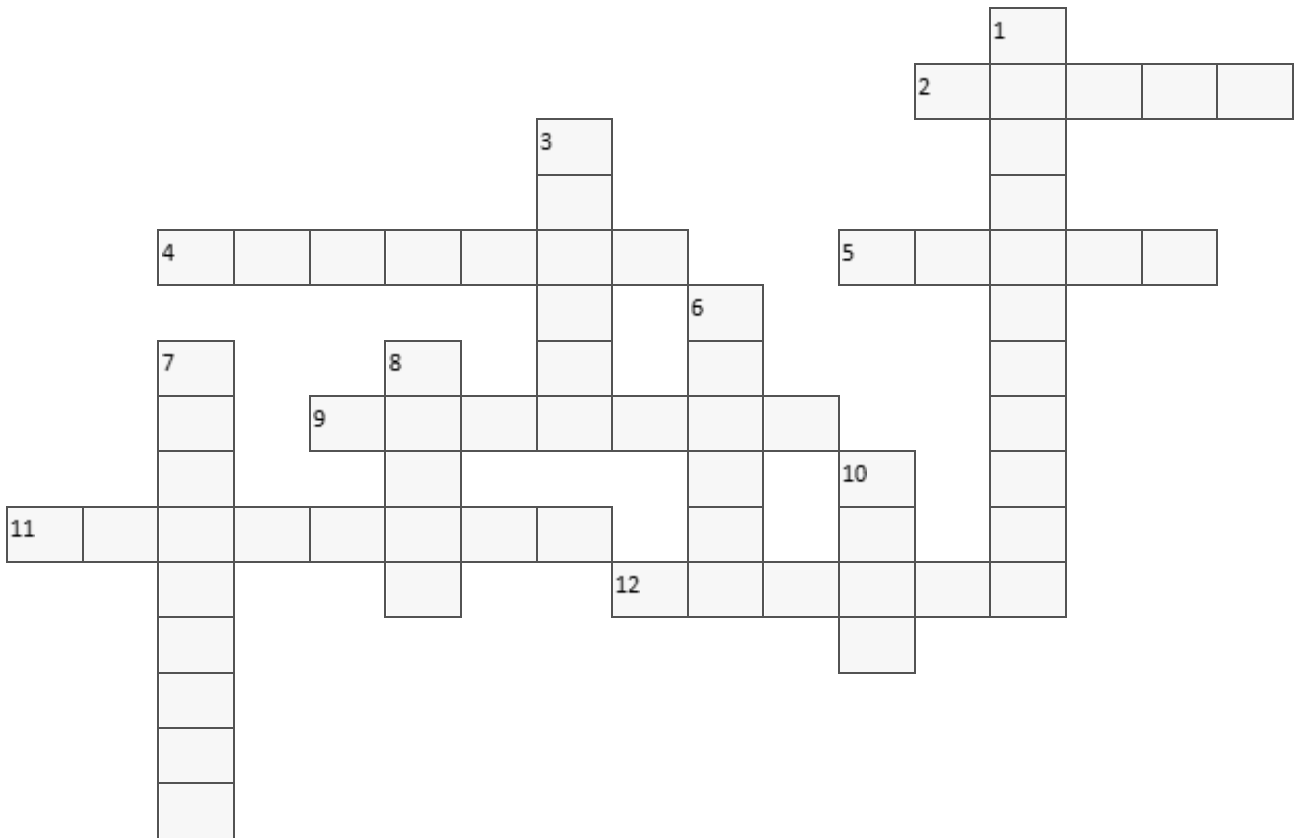
- а) страхувальник може не розкривати всієї інформації про об'єкт страхування;
- б) страхувальник і страховик не повинні приховувати один від одного інформацію щодо об'єкта страхування;
- в) страхувальник повинен дотримуватися лише умов договору без необхідності обміну інформацією;
- г) страхувальник має право на зниження страхових премій при приховуванні інформації.

6. *Основним об'єктом купівлі-продажу на страховому ринку є:*

- а) страхові премії;
- б) банківські продукти;
- в) страховий захист;
- г) фінансові інструменти.

7. *Що є основними об'єктами страхування відповідальності?*

- а) відповідальність страхувальника перед державною службою;
- б) відповідальність за збитки, заподіяні майну страхувальника;
- в) відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю або майну третіх осіб
- г) відповідальність перед органами влади за порушення правил.

КРОСВОРД***По горизонталі***

- 2.** Документ, що підтверджує укладення договору страхування.
- 4.** Угода між страховиком і страхувальником.
- 5.** Особа, яка представляє страхову компанію.
- 9.** Конкретна подія, що може бути застрахована.
- 11.** Сума, яку страхувальник сплачує самостійно.
- 12.** Сума, яку сплачує страхувальник за поліс.

По вертикалі

- 1.** Виплата, що здійснюється страховою компанією.
- 3.** Процес визначення вартості застрахованого майна.
- 6.** Посередник між страховиками та страхувальниками, який допомагає обрати найкращу страхову програму та укласти договір страхування
- 7.** Компанія, що надає страхові послуги.
- 8.** Можливість виникнення негативної події.
- 10.** Гранична грошова величина, на яку може бути виплачена страхова компенсація

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ТА ПІДГОТОВКИ ДОПОВІДІ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Для успішного представлення результатів дослідження з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» важливо чітко дотримуватися рекомендацій як до оформлення презентації, так і до змісту доповіді. Це допоможе максимально ефективно донести інформацію до аудиторії та продемонструвати високий рівень підготовки.

Вимоги до оформлення презентації

Оформлення слайдів має бути лаконічним, професійним та зручним для сприйняття. Презентація – це візуальна підтримка доповіді, а не її повний конспект.

Назва файлу має обов'язково містити прізвище та ініціали автора, його групу. Наприклад, «Петренко О.І. Мен-241б».

Структура та зміст

Титульний слайд. Обов'язково включає назву теми, ПІБ доповідача, назву дисципліни («Фінанси, гроші та кредит»), назву закладу вищої освіти та рік.

Зміст. Наступний слайд має містити перелік основних питань, які будуть розкриті у презентації.

Основна частина. Необхідно розподілити інформацію на кілька логічних блоків. Кожен блок має бути присвячений одному ключовому питанню зі змісту.

Висновки. Мають бути наведені головні тези доповіді, акцентуючи увагу на ключових результатах або висновках вашого дослідження.

Список використаних джерел. Це обов'язкова частина, яка свідчить про дотримання *академічної доброчесності*. Перерахуйте всі підручники, посібники, монографії, наукові статті, нормативні акти, офіційні веб-сайти та інші матеріали, які використані для підготовки доповіді.

Оформлення слайдів

Шрифт. Використовуйте чіткі, легко читабельні шрифти (наприклад, Arial, Calibri, Times New Roman) розміром не менше **24 pt** для основного тексту та **32 pt** для заголовків. Не використовуйте більше двох-трьох різних шрифтів у межах однієї презентації.

Кольорова гама. Обирайте контрастні кольори для тексту та фону. Наприклад, темний шрифт на світлому фоні або навпаки. Уникайте надто яскравих або строкатих кольорів, які можуть відволікати увагу.

Текст. Намагайтесь дотримуватись правила «6 на 6»: не більше 6 рядків тексту на слайді та не більше 6 слів у рядку. Цей принцип допомагає уникнути перевантаження слайдів текстом. Використовуйте *марковані списки* для кращої структуризації інформації.

Графіка та візуалізація. Обов'язково використовуйте графіки, діаграми, таблиці та зображення для ілюстрації складних даних. Наприклад, якщо ви розкриваєте питання про інфляцію, покажіть її динаміку на графіку. Пам'ятайте, що будь-який візуальний матеріал має бути чітким, розбірливим і підписаним.

Єдиний стиль. Дотримуйтеся єдиного стилю оформлення (шрифти, кольори, розташування елементів) на всіх слайдах.

Вимоги до доповіді та академічна доброчесність

Якість доповіді не менш важлива, ніж візуальна частина. Вона демонструє ваше розуміння теми та вміння публічно виступати.

Підготовка та зміст доповіді

Тривалість. Регламент виступу – 5-7 хвилин, на запитання – 3-5 хвилин.

Вступ. Почніть із привітання та чітко назвіть тему. Коротко поясніть, чому ця тема актуальна.

Основна частина. Намагайтеся донести інформацію у формі усної розповіді, пояснюючи слайди самостійно, що свідчить про глибоке розуміння теми. Не дублюйте текст зі слайдів у своєму виступі. Зосередьтеся на поглибленому розкритті теми, доповнюючи презентацію деталями, яких немає на слайдах. Наводьте приклади з реального життя, щоб проілюструвати фінансові поняття і зробити матеріал зрозумілішим для аудиторії.

Завершення. На завершення доповіді узагальніть основні положення та підкресліть ключові висновки. Подякуйте за увагу та запропонуйте аудиторії поставити запитання або долучитися до обговорення.

Мова. Доповідь має бути літературною українською мовою, викладена науковим стилем. Говоріть чітко, впевнено та в помірному темпі. Використовуйте фахову термінологію, але за потреби – супроводжуйте її простими поясненнями. Намагайтеся уникати слів-паразитів і надмірної емоційності, дотримуючись академічного стилю мовлення.

Академічна доброчесність

Академічна доброчесність – це фундаментальний принцип, що передбачає чесність та відповідальність у навчальній та дослідницькій діяльності.

Запозичення. Всі запозичені матеріали (навіть перефразовані), що використовуються в презентації або доповіді, повинні мати коректне посилання на джерело. Це стосується текстів, ідей, статистики, графіків та візуальних елементів. Дотримання цих принципів є обов'язковим і свідчить про повагу до чужої праці.

Цитати. Якщо ви використовуєте пряму цитату, обов'язково беріть її в лапки та вказуйте джерело (в правому нижньому кутку слайда, наприклад: *Джерело: [X], де X – номер джерела в списку використаних джерел*).

Самостійність. Уся робота має бути виконана самостійно. Це демонструє ваше вміння досліджувати, аналізувати та подавати матеріал. Неприпустимо використовувати роботи інших студентів або купувати готові презентації.

Дотримання цих вимог дозволить не тільки отримати високу оцінку, але й навчитися правильно та ефективно презентувати матеріал, що є важливою навичкою у будь-якій професійній сфері.

ЗАБОРОНЕНО використовувати інформацію з **НЕНАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ**, у тому числі з Вікіпедії, з сайтів, де представлені готові реферати, дипломні та інші наукові роботи для здобувачів вищої освіти.

ТЕМАТИКА ДОПОВІДЕЙ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ»

Змістовий модуль 1.

Основи функціонування фінансової системи держави

1. Роль фінансів у розподілі й перерозподілі валового внутрішнього продукту.
2. Відмінність між фінансами, грошима та кредитом: економічний аналіз.
3. Фінанси в системі економічних відносин суспільства.
4. Сучасні підходи до визначення сутності фінансів.
5. Фінанси як категорія економічних відносин: історичний розвиток.
6. Сучасні проблеми та напрями розвитку фінансової системи України.
7. Порівняльна характеристика фінансових систем розвинених країн.
8. Взаємозв'язок між фінансовою політикою та фінансовим механізмом.
9. Бюджетна політика України: виклики та перспективи.
10. Роль бюджету у забезпеченні соціально-економічного розвитку.
11. Дефіцит бюджету та шляхи його фінансування.
12. Проблеми міжбюджетних відносин в Україні.
13. Податкова політика України: сучасний стан та перспективи.
14. Проблеми ухилення від сплати податків та тінізація економіки.
15. Вплив податків на фінансову діяльність суб'єктів господарювання.
16. Вплив військового стану на фінансову систему України: виклики та адаптація.
17. Державний борг України: структура, динаміка та стратегія управління в умовах війни.
18. Ефективність міжнародної фінансової допомоги для України.
19. Цифрова трансформація державних фінансів (e-Diі, ProZorro).
20. Фіскальна децентралізація в Україні: досягнення та невирішені проблеми.
21. Зелені фінанси та їх роль у сталій економіці України.
22. Вплив міграції на податкову базу та соціальні фонди.
23. Соціальні видатки державного бюджету: ефективність та оптимізація.
24. Проблеми фінансування відбудови України.
25. Роль міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк) у стабілізації фінансової системи України.
26. Фінансування оборонного сектору України.

Змістовий модуль 2.

Фінанси підприємств і домогосподарств

27. Джерела фінансування діяльності підприємства.
28. Фінансове планування на підприємстві.
29. Фінансова стійкість та ліквідність підприємства.
30. Фінансова звітність як джерело інформації для аналізу.

31. Сучасні інструменти управління фінансами підприємства.
32. Форми безготівкових розрахунків в Україні.
33. Роль банків у здійсненні грошових розрахунків.
34. Грошові потоки та їх вплив на ліквідність підприємства.
35. Проблеми та шляхи оптимізації грошових потоків.
36. Контроль і облік грошових розрахунків на підприємстві.
37. Фактори, що впливають на формування прибутку.
38. Використання прибутку на інвестиційні та соціальні цілі.
39. Аналіз рентабельності діяльності підприємства.
40. Власний капітал як джерело фінансування активів.
41. Кредитне фінансування підприємства: переваги та ризики.
42. Лізинг як джерело фінансування основних засобів.
43. Оптимізація структури активів і пасивів підприємства.
44. Вплив інфляції на фінансову поведінку домогосподарств.
45. Кредитування фізичних осіб: споживчі кредити та іпотека.
46. Фінансова грамотність як інструмент підвищення добробуту.
47. Використання штучного інтелекту в управлінні фінансами підприємства.
48. Фінансовий менеджмент стартапів та венчурне фінансування.
49. Проблеми фінансового планування для підприємств, що релокуються.
50. Криптовалюта як інвестиційний актив для домогосподарств.
51. Фінансове шахрайство та кібербезпека: захист особистих фінансів.
52. Краудфандинг як альтернативне джерело фінансування.
53. Фінансова грамотність молоді: проблеми та шляхи вирішення.
54. Фінансові аспекти волонтерської діяльності.

Змістовий модуль 3.

Фінансова інфраструктура ринкової економіки

55. Еволюція форм грошей: від бартеру до цифрових валют.
56. Цифрові гроші та криптовалюти: нові виклики грошової системи.
57. Валютна політика та її інструменти.
58. Вплив валютних коливань на економіку та бізнес.
59. Валютне регулювання і контроль в Україні.
60. Роль Національного банку України в грошово-кредитній політиці.
61. Інновації в банківській сфері: цифрові послуги та фінтех.
62. Проблеми стабільності банківської системи України.
63. Вплив процентної ставки на кредитну активність.
64. Кредитна політика в умовах економічної нестабільності.
65. Проблема неповернення кредитів та управління кредитними ризиками.
66. Страховий ринок України: стан та перспективи розвитку.
67. Роль страхування у системі фінансової безпеки.
68. Особисте страхування: необхідність та переваги.

69. Регулювання страхової діяльності в Україні.
70. Криптовалюти як засіб платежу та інвестиційний інструмент.
71. Вплив технологій блокчейну на банківську сферу.
72. Вплив війни на валютний ринок України та політика НБУ.
73. Розвиток фінтех-компаній в Україні та їх конкуренція з традиційними банками.
74. Кіберризиками у банківській системі та шляхи їх мінімізації.
75. Цифровізація страхового ринку: онлайн-поліси та нові продукти.
76. Інструменти фінансового моніторингу та боротьба з відмиванням коштів.
77. Розвиток платіжних систем в Україні: Apple Pay, Google Pay, Visa, Mastercard.
78. Кредитні спілки та їх місце у фінансовій системі.
79. Вплив економічної рецесії на страховий ринок.
80. Перспективи розвитку ринку цінних паперів України.

Здобувач вищої освіти має право обрати інші теми доповідей у межах тематики дисципліни, з урахуванням власних наукових інтересів і за погодженням з викладачем.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Банківська система : підручник / [М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.
2. Банківська система: навчальний посібник / укл.: Нікіфоров, М.П. Федішин. О.М. Гладчук, М.Г. Марич, Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 224 с.
3. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В., Н.С. Вавдіюк Л. М. Черчик. Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д.е.н., проф. М. І. Карліна. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.
4. Слободянюк О. В. Фінанси, гроші, кредит : практикум для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент» / О.В. Слободянюк, В. О. Котлубай, Г. Ю. Лазарева, І.Ф. Примаченко. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2021. 106 с.
5. Стеценко С.П. Гроші та кредит : навчальний посібник. Київ : КНУБА, 2024. 228 с.
6. Стеценко С.П. Фінанси : навчальний посібник. Київ : КНУБА, 2024. 192 с.
7. Теорія та історія фінансової системи : навч. посібник / [О.Ю. Клепанчук, Н. Б. Татарин, О.П. Нагорнюк та ін.] ; за заг. Ред. О.Ю. Клепанчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 282 с.
8. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
9. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.
10. Стойко О. Я., Дема Д. І., Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.
11. Фінанси: підруч. / В. П. Горин, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.] ; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 632 с.
12. Фінанси, гроші та кредит : навчальний посібник / М.П. Політило, І.Б. Хома, О. М. Чубка, Н. Б. Ярошевич, А. І. Якимів. Львів : «Новий Світ-2000». 2025. 234 с.
13. Юрчишена Л. В. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2023. 252 с.
14. Юшко С. В. Практикум із бюджетної системи : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 188 с.

Допоміжна література:

1. Банківська система : підручник / О.М. Тридід, Б.В. Самородов, І.М. Вядрова, С.В. Гадецька, Ю.В. Котелевська; за заг. ред. Т.С. Смовженко. Львів: Новий Світ-2000, 2018. 535 с.
2. Банківська система: навч. посіб. / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н.С. Ситник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 580 с.
3. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
4. Біла О.Г., Чуй І.Р. Фінанси : навч. посіб. 2 ге вид., випр. та допов. Львів : Магнолія 2006, 2018. 389 с.
5. Бюджетна система : навч. посіб. / Т.А. Говорушко, О.А. Гнатенко, Н.І. Обушна, І.П. Ситник, ін.; за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів : Магнолія 2006, 2018. 288 с.
6. Бюджетно-податкова безпека (у схемах і таблицях) : навч. посіб.; за ред. Г.В. Миськів. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 276 с.
7. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2018. 323 с.
8. Грубляк О.М., Марич М.Г., Бак Н.А., Марусяк Н.Л., Марич А.В. Фінансова грамотність: навч. пос. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 316 с.
9. Гурова К.Д., Шелест О.Л., Колупаєва І.В. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. Харків: Світ Книг, 2016. 672 с. URL: <http://surl.li/bauiq>
10. Жихор О. Б. Місцеві фінанси: підручник / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О.Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко. Київ: УБС НБУ, 2015. 579 с.
11. Кириленко О.П. Муніципальні фінанси: навч. посіб.; за ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. Тернопіль: Астон, 2015. 360 с.
12. Клименко Т. В. Страхування в системі забезпечення економічної безпеки та сталого розвитку. *Актуальні питання управління та адміністрування: регіональний, міжнародний та глобалізаційний аспекти*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (22-23 трав. 2025 р.) / під заг. ред. д-ра екон. наук Дуки А.П., д-ра екон. наук Філіпової Н.В. Чернігів : ЗВО «Університет трансформації майбутнього», 2025. 158 с. С. 136-139.
13. Клименко Т.В., Сидоренко О.О., Гливенко В.В. Екологічне оподаткування в умовах воєнного стану в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №3(35). С. 183-195.
14. Клименко Т.В., Тунік М.В. Напрями використання штучного інтелекту в банківській сфері. *Березневий науковий дискурс 2025 на тему: «Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій»*: збірник матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 лютого 2025 р.). Чернігів: ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», 2025. 780 с. С. 694-696

15. Коваленко Д.І., Венгер В.В. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. 578 с.
16. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 567 с.
17. Ліщенко В. А. Теоретичні засади грошово-кредитного регулювання економічного зростання. *Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 5. С. 108-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2020_5_12
18. Марченко Н.А., Клименко Т.В. Вплив воєнних дій на фінансову стійкість прикордонних територій України. *Ефективна економіка*. 2025. №6. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/6776/6878>
19. Метеленко Н., Глушцевський В., Попова А., Оглобліна В., Сіліна І. Виклики та загрози фінансовій безпеці держави під час повномасштабної війни. *Humanities studies*. 2025. Вип. 22. С. 262-273.
20. Маслова Н.О. Світовий досвід застосування інструментів грошово-кредитної політики під час пандемії коронавірусу covid-19. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2021. Вип. 1. С. 121-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuces_2021_1_19
21. Сидоренко О.О., Клименко Т.В., Гливенко В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю суб'єкта господарювання. *Інформаційно-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства* : колективна монографія / за ред. О. Ю. Акименко. Чернігів : Національний університет «Чернігівська політехніка», 2023. 364 с. С.183-212
22. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
23. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні): підручник / В.О. Онищенко, А.Ю. Бережна, Л.О. Птащенко, І.Б. Чичкало-Кондрацька; за ред. В.О. Онищенка. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 600 с.
24. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Ситник Н.С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.; за заг. ред. Н.С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
25. Фінанси підприємств: навч. посіб./ за ред. Г.Я. Аніловської, І.Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
26. Циганов О.Р. Краснолобова Л.С. Основи банківської справи : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2018. 402 с.
27. Швець В.Я., Єфремова Н.Ф., Чічкань О.І. Гроші та кредит: навч. посіб. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. 302 с.
28. Шишкіна О.В., Дубіна М.В. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. Чернігів : Брагинець О.В., 2017. 273 с.
29. Щетинін А.І. Гроші та кредит : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с. URL: <http://surl.li/bauid>
30. Юрченко М.Є., Клименко Т.В. Ефективне податкове адміністрування як передумова розвитку податкової системи. *Економічний часопис*

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / уклад. Л.Г. Ліпич, М.Б. Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. №3(23). 186с. С. 153-161.

31. Юрченко М.Є., Клименко Т.В. Проблеми функціонування системи податкового контролю в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*: журнал / уклад. Л.Г. Ліпич, М.Б. Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. № 2 (26). 151 с. С. 62-70.

32. Harold L. Cole. Finance and Financial Intermediation: A Modern Treatment of Money, Credit, and Banking Oxford, United Kingdom, Oxford university press. 2019. 304 p. URL: <http://surl.li/bavdt>

33. Nina Bandelj, Frederick F. Wherry, Viviana A. Zelizer. Money Talks: Explaining How Money Really Works. Princeton, New Jersey, United States: Princeton University Press, 2017. 288 p.

34. Robert Murphy. Understanding Money Mechanics. Ludwig von Mises Institute. Auburn, Alabama. United States: Mises Institute, 2021. 212 p. URL: <http://surl.li/bavek>.

Інформаційні джерела та internet-ресурси:

1. Державна аудиторська служба України: веб-сайт. URL: <https://dasu.gov.ua/>

2. Державна казначейська служба України: веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

3. Державна митна служба України: веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/>

4. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/>

5. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Законодавство України. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

7. Ліга страхових організацій України: веб-сайт. URL: <https://uainsur.com/>

8. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

10. Національний банк України: веб-сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>

11. Портал «Бюджет для громадян»: веб-сайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ТЕМА 1. Економічна сутність фінансів	4
ТЕМА 2. Фінансова системи та фінансовий механізм	7
ТЕМА 3. Бюджет і бюджетна система	10
ТЕМА 4. Податкова система України	13
ТЕМА 5. Основи фінансів підприємств	16
ТЕМА 6. Організація грошових розрахунків і грошові потоки підприємства	19
ТЕМА 7. Формування та розподіл прибутку підприємства	22
ТЕМА 8. Активи підприємства та джерела їх фінансування	25
ТЕМА 9. Фінанси домогосподарств	28
ТЕМА 10. Сутність і функції грошей	31
ТЕМА 11. Валютний ринок	34
ТЕМА 12. Особливості функціонування банківської системи	37
ТЕМА 13. Кредит у ринковій економіці	40
ТЕМА 14. Страхування та страховий ринок	43
Вимоги до оформлення презентації та підготовки доповіді з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»	46
Тематика доповідей з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»	48
Список рекомендованої літератури	51